

VYŠEHRADSKÉ ZÁPISNÍKY
VISEGRÁDI FÜZETEK
VISEGRAD DISCUSSION PAPERS

MIGRÁCIA

- SME PRIPRAVENÝ NA MIGRÁCIU?

MIGRÁCIÓ

- FEL VAGYUNK KÉSZÜLVE A MIGRÁCIÓRA?

MIGRATION

- ARE WE READY FOR THE MIGRATION?

OBSAH
TARTALOM
CONTENT

Predslov.....	3
Migrácia – sme pripravený na migráciu?.....	4
Előszó.....	24
Migráció – fél vagyunk készülve a migrációra?.....	25
Foreword.....	47
migration – are we ready for migration?.....	48

P R E D S L O V

Séria diskusií „Vyšehradský salón“ sa začala v januári 2007 na základe iniciatívy Nadácie Palisády a realizovala sa v spolupráci s maďarským, českým a poľským kultúrnym inštitútom v Bratislave. Cieľom týchto „salónnych debát“ bolo vytvoriť fórum pre expertov z krajín V4 a pre laickú verejnosť, posilniť stredo európske vedomie a vedomie spolupatričnosti v tomto regióne.

Posledných sedemnást rokov sa vo všetkých štyroch krajinách, viac či menej úspešne, nieslo v znamení štrukturálnych zmien demokratických inštitúcií a právneho systému, v znamení hľadania a uplatnenia funkčných modelov. Nazdávali sme sa, že po sedemnástich rokoch nastal čas na chvíľu sa pozastaviť a zamyslieť sa nad tým, ako naše krajiny zvládli riešenie jednotlivých problémov, aké boli dôsledky opatrení a zákonov prijatých v deväťdesiatych rokoch, čo sa dalo, alebo malo urobiť inak, resp. ktorej z vyšehradských krajín sa podarilo v danej oblasti nájsť optimálne riešenie.

Expertov sme pozvali do diskusie na témy, ktoré sú aktuálne vo všetkých štyroch štátoch, čakajú na riešenie, prípadne sa ich riešenie síce našlo, avšak zatiaľ sa ešte neprejavili všetky jeho dopady. Účastníci diskusií v spomínanom období prijímali vo svojich krajinách dôležité rozhodnutia. Pôsobili na významných postoch, spolupodieľali sa na tvorbe právnych noriem a zákonov, poznajú pozadie minulých i súčasných rozhodnutí, ako aj argumenty pre a proti prijatým riešeniam.

Tak sa odvíjal aj scenár diskusie: Hostia v krátkosti načrtli problematiku vo svojej krajine, sumarizovali diskusiu, ktorá v ich krajine predchádzala prijatiu konkrétneho rozhodnutia, napokon sa po vzájomnom spoznaní jednotlivých riešení spoločne snažili nájsť v súčasnosti platné alternatívy, s prihliadnutím na prípadné dopady.

Pozvaných expertov sme vybrali a oslovili spoločne s partnerskými organizáciami. Moderátorov diskusií pozývali hosťiteľské inštitúcie (jeden z troch bratislavských kultúrnych inštitútov), väčšinou to boli experti Inštitútu pre verejné otázky (IVO).

Dúfame, že Vyšehradské zápisníky, ktoré obsahujú prepisy najzaujímavejších diskusií, budú hodnotným čítaním aj pre tých, ktorí sa na našich podujatiach nemohli osobne zúčastniť. Pri redigovaní textov sme sa snažili zachovať osobitý štýl hovoreného slovného prejavu, polemiky, aby sme vernejšie zachytili atmosféru týchto stretnutí.

Končí sa teda úspešná séria diskusií, ktorá nám potvrdila, že pocit duchovnej spolupatričnosti nevytvárajú len spoločné tradície a dejiny, ale aj rovnaké spoločenské a kultúrne problémy súčasnosti.

MIGRÁCIA

- S ME PRIPRAVENÍ NA MIGRÁCIU?

17. 3. 2007

HOSTIA:

- **Endre Sík**,
sociológ, vedúci Zdruzenia pre výskum spoločnosti (TARKI)
- **Mária Čierna**,
Ministerstvo práce a soc.vecí SR, Odbor migrácie a integrácie pre cudzincov
- **Tomáš Urubek**,
Ministerstvo vnútra ČR, Odbor azylovej a migračnej politiky
- **Jakub Wiśniewski**,
analytik, Úrad výboru pre európsku integráciu
- Moderátor: **Michal Vašečka**, sociológ, profesor Masarykovej Univerzity v Brne, riaditeľ Centra pre výskum etnicity a kultúry

● Michal Vašečka:

Dostalo sa mi zaujímavej príležitosti byť moderátorom dnešnej diskusie. Volám sa Michal Vašečka, pôsobím v Centre pre výskum etnicity a kultúry v Bratislave, zároveň prednášam sociológiu na Masarykovej univerzite v Brne. Samotná otázka, ktorú tu dnes kladieme, je problematická. Možno by mala znieť: Sme pripravení na migrácie? Dnes je totiž ťažko hovoriť o jednej migrácii. Videli sme výstavu fotografií o utečencoch z Kuby, ktorých napokon vyložili v Mexiku a Mexiko ich vrátilo späť do Kuby. Na tomto zaujímavom, ale smutnom príbehu z Kuby vidíme, že nevieme v rýchlosti posúdiť, či išlo o príbeh ekonomických migrantov, politických utečencov pred bolševickým režimom Fidela Castra alebo o iných migrantov, prípadne o ľudí, ktorí majú v sebe zakorenenu kultúru migrácie. K určeniu typu migrácie by sme potrebovali hlbšie informácie. Štyria prednášajúci z krajín Vyšehradskej štvorky budú reprezentovať rozdielne pohľady na tú istú otázku. Priblížia, na ktorý typ migrácie sme pripravení, na ktorý nie. Dovoľte mi predstaviť diskutujúcich. Univerzitný profesor Endre Sík, sociológ z Maďarska, ktorý sa témou migrácie zaoberá už veľa rokov, pracuje pre viaceré združenia. Mária Čierna prišla z Odboru migrácie a integrácie pre cudzincov Ministerstva práce a sociálnych vecí Slovenskej republiky, dlhé roky reprezentovala vládnu tvár Slovenskej republiky vo vzťahu k žiadateľom o azyl. Tomáš Urubek z Českej republiky je z odboru Migračnej a azylovej politiky Ministerstva vnútra Českej republiky, pracuje v tejto oblasti už takmer 10 rokov, zaoberá sa nastavením migračných a azylových politík voči rôznym migrantom. Z Poľska k nám prišiel Jakub Wiśniewski, politológ, výskumník, pracuje pre Úrad výboru pre európsku integráciu.

Charakter súčasnej migrácie sa dramaticky mení oproti tomu, na čo sme boli zvyknutí pred niekoľkými desaťročiami. Migrácia sa stáva globálnym javom, dotýka sa všetkých krajín sveta, nabera na intenzite. Migračné toky sa zväčšujú, sú diverzifikovanejšie, do jednej krajiny dnes prichádza viac typov migrantov než v 50. – 60. rokoch minulého storočia, keď do Holandska a Nemecka prichádzali ekonomickí migranti, či to boli Turci v Nemecku alebo Maročania v Holandsku. Dnes sa migračné typy prelínajú. Migrácia sa čoraz viac feminizuje, na túto dimenziu sa často zabúda, v minulosti väčšinou migrovali muži. Migrácia sa na rozdiel od minulosti stáva obrovským politickým problémom, ovplyvňuje charakter lokálnej politiky a v budúcnosti môže byť témou číslo jeden pre všetky vlády tzv. bohatého severu. Aj v našej diskusii budeme vidieť rozdielnosť prístupu k migrácii, je to otázka rozličných paradigmatických pohľadov. Mnohí, ktorí tento problém skúmajú, podliehajú štruktúrnemu pohľadu, snažia sa dať migráciu do širších kontextov. Úplne iná tradícia, ktorú reprezentuje pani Čierna, vníma migráciu skôr v kontexte

ľudských práv a ich porušovania v rámci humanistického prístupu. Dnes sme svedkami celkového posunu k postmoderným prístupom, kde je snaha ukázať, že migrácia nemôže byť vysvetľovaná jedným faktorom, vždy je kombináciou rôznych činiteľov. Až keď pochopíme migranta v celistvosti, môžeme vysloviť, prečo došlo k migrácii a ako na ňu treba z pozície štátu reagovať. Máme teda oveľa ťažšiu úlohu ako analytici v druhej polovici 19. storočia, keď boli formulované prvé migračné zákony. Tie boli pomerne jednoduché, dnes už väčšina z nich neplatí. Migráciu vysvetľovali jednodimenzionálne aj ekonomické teórie, ktoré na ne nadväzovali. Dnes je táto úloha ťažšia. Musíme prísne rozlišovať rôzne typy migrácie, ekonomickú, pracovnú (samozrejme, ekonomická nemusí byť nevyhnutne pracovná), nútenú migráciu. V globalizovanom svete často nie sú ekonomické dôvody prvoradé a ľudí neženie dopredu ani nútená migrácia. Často je to snaha presúvať sa do veľkých mestských centier, do New Yorku, Paríža, Londýna. Sme teda v krajinách Vyšehradskej štvorky technicky a koncepcne pripravení na migráciu, je na ňu pripravená verejná mienka?

● **Endre Sík:**

Chcem zdôrazniť dva významné a veľmi dobre známe aspekty migrácie, na ktoré sa však často neprihliada, ak zoberieme do úvahy extrémnu a zavádzajúcu koncepciu metodologického nacionalizmu. Metodologický nacionalizmus znamená, že každá krajina posudzuje isté sociálne otázky z ekonomického a národného hľadiska, s dôrazom na jedinečnosť daného fenoménu. Podľa môjho názoru to nie v prípade migrácie správne. Migrácia bola vždy globálnym fenoménom. Viem, že moji kolegovia sa sústreďia na úlohu štátu, regulácie a integrácie. Preto by som chcel tieto stanoviská rozšíriť o dva pohľady, spomeniem jednu starú a jednu vyslovene novú formu migrácie.

Prvá, dávnejšia forma sa týka etnicity. Veľmi často počúvame názor, že etnicita už nie je dôležitá, pretože žijeme v modernej spoločnosti, sme súčasťou istého národa, máme rozvinuté občianske povedomie, identifikujeme sa ako jedinci, ktorí patria k istému štátu. No etnicita je vždy v pozadí a najmä v krízových situáciách je určujúca. Mohli by sme povedať, že etnicita je kapitálom, o ktorý sa môžeme v krízových situáciách oprieť. Migrácia je krízovou situáciou – ten, kto je nútený opustiť svoju krajinu, sa nachádza v krízovej situácii, pretože sa vzdáva istých investícií, ocitne sa v prostredí, ktoré je neraz nepriateľské, no určite je neznáme, nepredvídateľné. V takejto situácii sa daná osoba môže oprieť jedine o svoju etnicitu. Najmä v strednej Európe, kde sa v priebehu histórie menili hranice, ľudia zistili, že etnicita môže byť mimoriadne dôležitá, napriek novému svetu a globalizácii je ešte stále dôležitým aspektom migračného pohybu. Je to teda stará forma, ktorá je, podľa môjho názoru, veľmi aktuálna aj dnes.

Opakom je transnacionálna (nadmárodná) migrácia. Veľa migrantov sa nechce integrovať. V zahraničí chcú stráviť podľa možnosti čo najkratšiu dobu, aby si čo najviac zarobili, potom sa chcú vrátiť domov a investovať. Vďaka modernej technológii môžu byť migranti doma na dvoch miestach sveta. V dobe internetu a skypu nadnárodní migranti, Slováci, Česi, Maďari, Poliáci pracujúci v Anglicku, môžu účinne ovplyvňovať politické a hospodárske dianie doma a môžu zohrať mimoriadne významnú úlohu aj v kultúre. Nadnárodná migrácia vlastne znižuje význam integrácie a usadenia sa. V dôsledku tradičných foriem migrácie môžu vznikáť úplne nové druhy problémov, ktoré nám, podľa môjho názoru, prinesie 21. storočie.

● Michal Vašečka:

Vstup maďarského kolegu bol skôr teoretický pohľad, ktorý nás výrazne posunul dopredu, pretože krajiny bohatého severu, medzi ktoré už krajiny Vyšehradskej štvorky dnes rozhodne patria, budú vystavené migrácii z rôznych častí sveta. Nebudeme musieť iba reagovať na humanitárne krízy, to už robíme, ale budeme vystavení pracovnej migrácii, aj migrácii v rámci transnacionálnych sietí. Preto bude treba prísne rozlišovať medzi azylovými politikami a ich nastaveniami, teda medzi migračnou a integračnou politikou. Zďaleka nie všetci migranti sa chcú, z rôznych dôvodov, integrovať. V globálnom postmodernom svete im moderné technológie umožňujú, aby zostali v stálom styku s domovom.

● Mária Čierna:

Na Slovensku sme boli zvyknutí zaoberať sa viac žiadateľmi o azyl a utečencami, cudzincami s priznaným postavením utečenca, než dobrovoľnými migrantmi, teda tými, ktorí prichádzajú za prácou. Slovensko, predtým bývalé Československo, bolo skôr známe ako krajina, ktorá produkovala utečencov, ľudí, ktorí utekali z územia tohto štátu pred bývalým komunistickým režimom do iných krajín. Naši ľudia neboli ani v poslednej etape minulého storočia, a nie sú ani dnes, dostatočne pripravení na to, aby sme prijímali ľudí z iných krajín, napriek tomu, že od roku 1993 sa na Slovensku na poli rozvoja migračnej politiky veľa urobilo. V spektre rôznych migračných pohybov môžeme hovoriť o dobrovoľnej alebo vynútenej migrácii. Vynútenú migráciu vyvoláva porušovanie ľudských práv. Mnohí sa stávajú utečencami podľa Ženevskej konvencie tým, že utekajú z krajiny kvôli prenasledovaniu, porušovaniu ľudských práv z politických, náboženských a iných dôvodov. Tejto kategórii migrantov, žiadateľov o azyl sa Slovensko intenzívne venuje od roku 1993, kedy bol založený Migračný úrad Ministerstva vnútra a boli koncipované zásady migračnej politiky, ktoré sa v roku 2005 aktualizovali.

V súčasnosti pripravujeme nový akčný plán migrácie. Je to azylová politika, ktorá má svoje štruktúry. Na Slovensku máme utečenecké tábory, záchytné a pobytové azylové zariadenia, aj integračné strediská. Máme aj systém integrácie utečencov. Dobrovoľná migrácia však vznikla v súvislosti s otvorením hraníc, mobilitou pracovnej sily. Na Slovensku je to nóvum. Ľudia z Európy a aj z tretích krajín môžu prichádzať na naše územie z dôvodu zlepšenia vlastnej ekonomickej situácie, lepšieho zárobku, alebo z túžby spoznávať nové krajiny. Sme na to inštitucionálne, kapacitne, organizačne pripravení? Po vstupe do Európskej únie sa intenzívnejšie vybudovali štruktúry, kapacity na to, aby sme sa zaoberali migrantmi a žiadateľmi o azyl. Druhá otázka, či sme pripravení z hľadiska verejnej mienky, je v podmienkach Slovenska relevantná. Táto otázka je stále na pokraji politického a sociálneho dialógu. Ak sa nedostane do povedomia politikov, ak nebude predmetom televíznych diskusií politikov v nedelňých reláciách, ale len predmetom diskusie úzkeho okruhu odborníkov a mimovládnych organizácií, nebude mať takú váhu, akú jej dnes Európska komisia prikladá. Čo sa týka inštitucionálneho zabezpečenia, Ministerstvo vnútra, najmä Migračný úrad a Hraničná a cudzinecká polícia, sa zaoberalo žiadateľmi o azyl a utečencami, ale riadenou pracovnou migráciou sa zaoberá iba od októbra 2007. Na Slovensku je rad ďalších organizácií, aj mimovládnych, ktoré vstupujú do riešenia týchto otázok. Okrem tradičnej azylovej problematiky treba hľadať mechanizmy, stratégie a prístupy, najmä z hľadiska integračnej politiky, ako väčšmi prijať a zapojiť migrantov do spoločnosti, ako ich priblížiť nášmu spôsobu myslenia pri zachovaní ich životného štýlu, náboženstva, kultúry, ako čo najviac migrantov zblížiť s pôvodným obyvateľstvom.

● Tomáš Urubek:

Začal by som z iného konca. Pôvodne som si myslel, že by som vás mohol mučiť 300-stranovou správou, ktorú ministerstvo každoročne predkladá českému parlamentu, ale to by vás vyčerpalo. Základná otázka pre nás všetkých je, čo sa vlastne v strednej Európe za posledných 10 rokov stalo, čo sa v krajinách Vyšehradskej štvorky stalo z hľadiska migrácie. Vytiahol som jednu z mojich najobľúbenejších kníh, ktorá kladie jednoduchú otázku, čo sa vlastne v tomto regióne stalo. Predpokladám, že ju mnohí poznáte, pretože je to základný manuál pre pochopenie migrácie, je to kniha „Pán kaplán má triedu stále rád“. Je to príbeh migranta, žijúceho v Manhattane, ktorý sa po tom, čo strávi 10 hodín v zamestnaní, ponáhľa do večernej školy a pokúsi sa tam zvládnuť úskalia anglického jazyka. Knihu do češtiny fantasticky preložil Antonín Předal, pán kaplán sa v Manhattane učí češtinu. No podobní páni kapláni sa budú učiť slovenčinu v Bratislave, poľštinu vo Varšave a maďarčinu v Budapešti. Migračnú situáciu v strednej Európe charakterizuje integrácia. Základom integrácie je znalosť jazyka, čo je cesta k úspešnej integrácii. Aký

bol vývoj v polovici 90. rokov? Pred vstupom do Európskej únie bol hlavným, jediným cieľom boj proti nelegálnej migrácii, eliminácia nelegálnej migrácie cez zelenú hranicu. Keď porovnáme údaje z tých rokov so súčasnou situáciou, v tejto chvíli sme na 10 percentách nelegálnej migrácie z roku 1997: 30-tisíc versus 3-tisíc. Rovnaký pokles bol v našich krajinách zaznamenaný aj pri nelegálnej migrácii, teda ide o tých, ktorí prišli na územie krajín Vyšehradskej štvorky ako turisti a nelegálne na ňom zostali. V tomto prípade bol zaznamenaný ešte výraznejší pokles. Celý región sa ekonomicky rozvíjal, preto došlo k posunu od nelegálnej migrácie k pracovnej migrácii. Tá sa zasa spája s otázkou integrácie. Našou hlavnou výzvou je pochopiť našu súčasnú situáciu, nakoľko len potom môžeme odpovedať na otázku, či sme na migráciu pripravení. Tento región prešiel za veľmi krátku dobu vývojom, ktorý v západnej Európe trval oveľa dlhšie. Vyšehradský región sa z tranzitného regiónu stal cieľovou oblasťou, teda tu došlo ku kvalitatívnej zmene.

● **Jakub Wiśniewski:**

Zdá sa mi, že na migráciu nebudeme nikdy pripravení, lebo realita je priveľmi zložitá na to, aby sa dali predvídať migračné prúdy. Potrebujeme teda dobrú legislatívu a zdravý rozum. Poľsko a ostatné krajiny strednej a východnej Európy často prehliadajú, že migrácia, ktorá sa odohráva tu, je súčasťou celosvetového procesu, ktorý má v Európskej únii dve stránky. Jednou z nich je voľný pohyb pracovnej sily v rámci EÚ a druhou je prílev pracovníkov a prisťahovalcov z tzv. tretieho sveta.

V Poľsku došlo k niečomu zvláštnemu a nepredvídateľnému. Krajina sa totiž stala prisťahovalecko-vysťahovaleckou krajinou, kým stáročia bola krajinou vysťahovalcov. Na poľskom trhu práce sa udiali obrovské zmeny. Ako asi viete, miera nezamestnanosti bývala veľmi vysoká, teraz sa znížila na primeranú úroveň. V poslednej dobe dosahovala 9 – 10 percent, v závislosti od metódy výpočtu. Teraz už máme deficit pracovnej sily, preto diskutujeme o tom, ako prilákať všetkých Poliakov späť. Po roku 2004 veľa ľudí odišlo do cudziny, chceli sa uplatniť vo Veľkej Británii, Írsku či Nemecku. Podľa niektorých odhadov sú v iných európskych krajinách zamestnané 2 milióny Poliakov, dokonca aj v krajinách, ako je Česká republika, kde pracuje 50–60-tisíc Poliakov. Samozrejme, že pre krajinu to má významné sociálne dôsledky. Niektoré z nich sú priaznivé, iné zasa hrozivé. Do Poľska prúdia peniaze zo zahraničia a zvyšok rodiny vyžije z peňazí, ktoré im rodinní príslušníci posielajú domov. Na druhej strane však rodiny už nie sú pohromade, čo vedie k rozvodom, u detí sa môžu rozvinúť zlozvyky, prepadajú narkotikám, alkoholu atď. Veľa sa u nás diskutuje o tzv. „odlive mozgov“, o tom, že nám najlepší ľudia odchádzajú do zahraničia. A to by mohlo byť problémom, najmä v poľskom zdravotníctve, v ktorom nie

sú veľmi vysoké platy. Poľsko opustilo veľa zubárov, lekárov, sestier a ich miesta nemá kto zaujať. Jestvuje však snáď ešte väčší problém, a to tzv. „plytvanie mozgami“. Mnohí vysoko vzdelaní ľudia, napríklad právnici a zubári, odišli do zahraničia a viete, čo tam robia? Umývajú riad v britských krčmách. To je strašné mrhanie ľudským kapitálom.

Migrácia má naozaj veľa aspektov. V prijímajúcich krajinách, napríklad vo Veľkej Británii, niektorí tvrdia, že Poliaci praktizujú sociálnu turistiku, chcú získať sociálne dávky vo Veľkej Británii a Írsku. Zvyčajne je to zveličovanie. Isteže, modely migrácie sa výrazne zmenili. V dnešnej dobe hovoríme o cirkulárnej migrácii. Znamená to, že ľudia cestujú sem a tam, strávia tri mesiace v zahraničí a potom sa vracajú späť. To môže byť v ére lacných letov, menej nákladnej internetovej komunikácie priaznivý jav. Rodina sa udrží pohromade, aj keď jej členovia strávia veľa času v odlúčení.

Povedal by som niekoľko slov aj o spoločnom záujme krajín V4. Všetci sme členmi Európskej únie, ktorá má svoje vlastné priority, čo sa týka prilákania pracovnej sily z iných krajín a riešenia problémov, napríklad s Bieloruskom, Ukrajinou atď. Krajiny ako Francúzsko a Taliansko chcú vyvinúť väčší tlak na tzv. stredozemnú politiku Európskej únie. Vyhovuje to aj nám. Mali by sme sa zapojiť do dialógu s krajinami severnej Afriky, napríklad s Marokom či Alžírskom. No musíme zachovať rovnováhu. Nemali by sme sa uzatvárať ani pred krajinami ako je Ukrajina, Moldavsko či Bielorusko. Bolo by totiž neodpušiteľné, keby sme na svojich východných hraniciach opäť budovali železnú oponu. Naše hranice musíme chrániť, ale zároveň musia byť otvorené ľuďom, ktorí chcú u nás študovať, prípadne sa chcú legálne zamestnať. Stredná a východná Európa má svoje špecifiká a v Bruseli im nie veľmi rozumejú. V období Rakúsko-Uhorska sme boli súčasťou jednej krajiny a kultúrne sme si veľmi blízki, preto je niekedy ťažké žiadať víza od Ukrajincov cestujúcich do Poľska.

Krajiny V4 majú veľa spoločného, pokiaľ ide o problémy a podmienky, je medzi nimi potrebná spolupráca na európskej úrovni, ako aj výmena názorov. A je nevyhnuté skúšať nové a nové politiky (policy shopping). Je toho veľa, čo sa môžeme jeden od druhého učiť.

● **Mária Čierna:**

Nadviažem na pána Wiśniewskeho, ktorý spomenul dôležitý aspekt odlivu pracovníkov z Poľska, pričom sme počuli veľmi vysoké čísla. U nás sa málo hovorí o odlive pracovnej sily, okrem odlivu lekárov a zdravotných sestier. Štatistiky z posledného obdobia hovoria o 180- až 230-tisíc pracovníkoch

ročne, ktorí odchádzajú zo Slovenska. Máme aj zoznam nedostatkových profesií na Slovensku, vedú montážni pracovníci, zvárači, šičky, murári, zámočníci, predavači, ale najmä odborní pracovníci, lekári, zdravotné sestry, sanitári. S novými migračnými tokmi a novými druhmi migrácie Európska komisia upozorňuje na sociálny aspekt migrácie, teda na nebezpečenstvo novodobých foriem vykorisťovania. Ide najmä o domáce otroctvo, keď mladé ženy, pracujúce v oblasti starostlivosti o starých ľudí alebo o deti, odchádzajú do zahraničia, kde často bývajú až zneužívané, vykorisťované, nadmerne sú im predlžované pracovné hodiny a rozsah pracovných povinností. Je to jeden z negatívnych dopadov pracovnej migrácie. Dnešnou témou však je skôr migrácia cudzincov do našich krajín. Ak však hovoríme o nových formách prijímania pracovných migrantov u nás, o skupinách, ktoré sa najviac zaujímajú o náš pracovný trh, treba vnímať migráciu v oboch smeroch.

● Michal Vašečka:

Bola reč o všetkých troch paradigmách, ktoré som spomenul. Zaznelo, že potrebujeme dobré zákony, čím sa možno naznačilo, že ich nie celkom máme. V niektorých krajinách Vyšehradskej štvorky je situácia lepšia, v niektorých priam tragická. Typy migrácie sa veľmi zmenili a rýchlo sa zmenil aj charakter krajín. Naše krajiny sú si veľmi blízke, ich spoločnou vlastnosťou je, že všetky štyri sú pomerne negatívne v azylovej politike. Najnegatívnejší postoj má, čo sa týka počtu odmietnutých azylantov, azda Slovensko. Problém sa však týka všetkých Vyšehradských krajín a v porovnaní so staršími členskými krajinami je to smutný príbeh. Mnohým krajinám chýba ucelená migračná politika, reagujú iba na humanitárne krízy. Česká republika začala pod vplyvom demografických trendov tvoriť svoju migračnú politiku, ktorá bude proaktívna, iné krajiny sú oveľa viac paralyzované diskusiami o krajanoch alebo kumulatívnymi efektmi, ktoré vznikli v súvislosti so vstupom do Európskej únie v roku 2004. V Poľsku napríklad mnohí ľudia odišli do Írska alebo do Veľkej Británie, kde je nedostatok pracovných síl. Na ich uprázdnené miesta často prichádzajú práve Ukrajinci. Všetky Vyšehradské krajiny majú najväčší problém na poli integračnej politiky, pričom nevznikol konsenzus o obsahu pojmu integrácia. Nevieme, či chceme migrantov integrovať aj inak než len na trhu práce. Integračné politiky potom aj tak vyzerajú, v sociálnej rovine sú možno uspokojivé, ale v politickej a kultúrnej nie.

● Tomáš Urubek:

Diskusia o ekonomickej migrácii v Českej republike je uzavretá. Pre ďalší rozvoj Českej republiky je ekonomická imigrácia nevyhnutnosťou. Imigrácia občanov Európskej únie má svoje špecifiká a Česká republika, podobne ako

ďalšie krajiny Vyšehradskej skupiny, otvorila svoj pracovný trh okamžite pre staré a nové členské štáty. Teraz je dôraz na občanoch tretích štátov, na ich imigrácii. Je to súťaž o pracovnú silu v zahraničí. Vyšehradská skupina navzájom súťaží na Ukrajine, súťažíme s Ruskom, možno sa dostaneme aj ďalej, do Juhovýchodnej Ázie. Súťažíme s Austráliou a, samozrejme, so Spojenými štátmi a Kanadou. Je to globálna súťaž o pracovnú silu. Môžeme hovoriť o skupinách, o kvalifikovanej a nízko-kvalifikovanej pracovnej sile. Česká republika v tejto chvíli potrebuje na pracovnom trhu všetky segmenty. Teraz diskutujeme o tom, ako spustiť systém zelených kariet, aby bol systém čo najefektívnejší. Pracovné miesto, ktoré nemôže byť obsadené občanom Českej republiky a z hľadiska preferencií Európskej únie ani občanom Európskej únie, má byť obsadené občanom tretích krajín. Základný problém je, ako čo najrýchlejšie dostať občana tretieho štátu do Českej republiky, pričom dodržíme všetky bezpečnostné záruky. Otázka pracovnej migrácie je spojená s ďalšími otázkami. Z demografického hľadiska by bolo veľmi naivné si myslieť, že imigrácia vyrieši problém starnutia populácie. To je iba jedno z opatrení, ktoré podporujeme, ale musí bežať súbežne s ďalšími opatreniami. Azyl je tiež zaujímavá otázka. Česká republika bola kritizovaná za restriktívnu azylovú politiku. Priority našej azylovej politiky sme posunuli inam. Teraz žiada o azyl asi 1800 cudzincov ročne, pred niekoľkými rokmi to bolo skoro 20-tisíc. Česká republika môže ponúknuť najefektívnejšiu pomoc v konfliktných situáciách. Plánujeme program presídlenia skupín cudzincov z rôznych častí sveta do Českej republiky, aby sme pomohli krajinám ako Malajzia, Barma, Somálsko. Z týchto regiónov je finančne nesmierne náročné dostať sa do Česka alebo strednej Európy. Musíme byť oveľa efektívnejší v hľadaní nástrojov na pomoc ľuďom, ktorí sa ocitli v konfliktných situáciách.

● **Jakub Wiśniewski:**

Žiaľ, diskusia o poľskej imigračnej politike veľmi nepostúpila. Stále sme nedospeli k odpovedi na niekoľko základných otázok. Napríklad, čo je spoločným základom imigračnej politiky? Prečo potrebujeme týchto ľudí? Mali by sme prilákať ľudí s poľskými koreňmi z Kazachstanu, hoci sú nevzdelaní, len aby sme napravili nejakú historickú krivdu, napríklad Stalinove zverstvá? Z morálneho hľadiska by to bolo správne, ale nemusí to byť správne z hospodárskeho hľadiska, pretože títo ľudia by boli nezamestnaní, keďže sú bez kvalifikácie. Takže možno dáme prednosť Ukrajincovi, ktorý sa ľahko začlení do spoločnosti a nebudeme musieť míňať peniaze na jazykové kurzy a podobne, pričom jeho kvalifikácia nám príde vhod.

Teraz nehovorím za vládu, je to môj osobný názor. Mne pripadá poľská azylová politika veľmi zmätočná. Utečencom toho veľa neponúkame. Po

ukončení integračného programu, ktorý trvá do jedného roka, im odoprieme dokonca aj ubytovanie. Vidno to aj na tom, že títo utečenci sa v Poľsku nechcú usadiť. 95 percent žiadateľov o azyl v Poľsku sú Čechenci, ktorí chcú ísť ďalej na Západ. Keď sa v decembri 2007 schyľovalo k rozšíreniu schengenskej zóny, počet žiadateľov o azyl sa sedemnásobne zvýšil. Všetci čakali na to, aby mohli prekročiť hranice a pripojiť sa k svojim rodinám v Nemecku, Francúzsku, Belgicku a iných krajinách západnej Európy. Ak majú takéto plány, nemajú záujem naučiť sa po poľsky a oboznamovať sa s poľskou kultúrou. Predstierajú, že chodia na kurz, aby nestratili niektoré výhody. Je to začarovaný kruh a nie je ľahké nájsť z neho cestu von. Chcel by som len poukázať na to, že ekonomickí migranti nespĺňajú podmienky na zaradenie do integračnej politiky či programov, ako je to v Kanade či Austrálii. A to je zlé, pretože v súčasnosti väčšinu našich ekonomických migrantov tvoria Ukrajinci, ktorí sa integrujú z vlastnej vôle a vzhľadom na jazykovú a kultúrnu príbuznosť aj celkom ľahko. No mohli by vznikáť aj problémy, v prípade, že by prichádzali aj iné skupiny a nedostalo by sa im pomoci. V Poľsku žijú skupiny vietnamských prisťahovalcov. Títo ľudia majú tendenciu izolovať sa v istom gete, uzatvárajú sa pred spoločnosťou. Akonáhle sa ich počet zvýši a poľské orgány nijako nezareagujú, nič im neponúknu, budú títo ľudia stratení. Budú tu vedľa seba žiť dve spoločnosti bez toho, aby prichádzali do vzájomného kontaktu, čo bude pre Poľsko veľmi, veľmi zlé. V tej či onej podobe zopakujeme chyby, ktorých sa v 60-tych a 70-tych rokoch 20. storočia dopustilo Nemecko voči Turkom, Francúzsko voči ľuďom z Alžírsku a iných krajín.

● **Mária Čierna:**

Slovensko a Poľsko majú v otázke integračnej politiky mnoho spoločného. Na Slovensku sme najväčšmi, najvrúcnejšie prijímali utečencov z iných krajín v čase veľkých humanitárnych kríz. Boli to najmä obyvatelia z Bosny-Hercegoviny, neskôr aj z Afganistanu, z Iraku v roku 2003, z Čechenska. No Slovensko má asi najreštriktívnejšiu azylovú politiku. Na Slovensku od roku 1992 podalo žiadosť o azyl 53 812 ľudí, 610 z nich získalo štatút utečenca. Najmarkantnejšie to bolo v roku 2004, keď krajina z 11 390 žiadostí, čo bol najvyšší počet v strednej a východnej Európe, udelila 15 azylov. V našich utečeneckých táborech sú náročné jazykové kurzy, Afganci, Iračania veľmi pekne hovoria po slovensky, zapájajú sa do rekvalifikačných kurzov. Avšak 2-3 roky čakajú na udelenie azylu a nezískajú ho. Potom je veľmi náročné aplikovať ich vedomosti, znalosti v reálnom živote. Napriek tomu máme na Slovensku Afgancov lekárov, právnikov, učiteľov, vedcov, ktorí významne prispeli a prispievajú k rozvoju Slovenska. Otázka znie, ako integrovať skupiny migrantov z tretích krajín, ktoré k nám v rámci cirkulárnej migrácie prídu na isté obdobie, zamestnajú sa tu, získajú isté finančné prostriedky a idú naspäť? Podobne máme na Slovensku

skupiny Vietnamcov, Číňanov, najnovšie Kórejčanov. Opatrenia integračnej politiky voči nim sa však v tomto roku iba rodia. Nie sme pripravení, na poli integračných opatrení sme asi dva roky pozadu, teraz sa to snažíme dobehnúť. V každom prípade sa o týchto otázkach už začína rozprávať na úrovni rôznych inštitúcií a politiky.

● **Michal Vašečka:**

Náš poľský kolega spomenul zvláštnu situáciu v Poľsku, rozdiel medzi migračnou politikou voči ľuďom, ktorí prichádzajú z rôznych krajín sveta a starostlivosťou o krajanov. Ovplyvňuje tento problém migračnú politiku aj v Maďarsku?

● **Endre Sík:**

Maďarsko nemá migračnú politiku. V roku 1994 sme spolu s kolegami začali pracovať vo vládnej komisii a podarilo sa nám vypracovať všeobecný rámec migračnej politiky, no ten sa nikdy nerealizoval. Myslím si však, že to nie je problém. Som jediným analytikom pre migráciu v Maďarsku, ktorý je rád, že migračná politika neexistuje. Namiesto migračnej politiky totiž máme málo medializovanú a zviditeľnenú prax, ktorá veľmi trievym, prozaickým spôsobom pokrýva rôzne otázky migrácie, myslím si, že práve to je úloha štátu. Nepozdáva sa mi veľký, nákladný systém, ktorý iba rozšíri rady byrokratov. Byrokrati veľa peňazí len premrhajú, sú poplatní ideológii a prizývajú si sociológov na vypracovanie analýz, len aby dokázali vlastnú dôležitosť. Uprednostňujem našu súčasnú azylovú politiku. Existuje aj politika diaspóry, osobitne sa venujeme Maďarom žijúcim za hranicami, ktorí majú veľmi silné maďarské povedomie. V tomto slova zmysle nie sú migrantmi, ale sú veľmi významnými zdrojom pracovnej sily a zameriava sa na nich osobitná politika. Myslím si, že účelný prístup je modernou formou migračnej politiky, preto som za to, aby Maďarsko naďalej nemalo svoju migračnú politiku.

● **Michal Vašečka:**

V mnohých krajinách západnej Európy a vo všetkých krajinách Vyšehradskej štvorky začínajú celé segmenty hospodárstva obsadzovať konkrétne etnické skupiny. Bude to charakteristické aj pre naše krajiny? Vidno to v prípade Vietnamcov alebo Číňanov, pričom postupne pribudnú aj ľudia z iných ázijských krajín. Napríklad v Brne trh s ovocím a zeleninou obsadili Arméni. Tento vývoj čaká aj nás, ekonomické podnikanie bude určite témou aj o desať rokov. Rád by som teraz fórum otvoril pre všetkých. Sú nejaké otázky, prejavy súhlasu a nesúhlasu?

● Divák 1:

Som Elena Kriglerová z Centra pre výskum etnicity a kultúry. Mám pocit, že diskusia o migrácii je redukovaná na ekonomický rozmer. Ak by sme v ideálnom svete všetkým migrantom zajtra našli prácu, ani zďaleka nemôžeme povedať, že sú integrovaní do spoločnosti. Nie je to len otázka jazyka a umiestnenia sa na trhu práce. Čím kultúrne odlišnejšie a etnicky diferencovanejšie skupiny začínajú prichádzať na naše územie, tým sú problémy vypuklejšie. Aj na Slovensku sa rozbieha diskusia o integračnej politike. Na ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny bol ustanovený odbor, ktorý je zameraný na integráciu cudzincov. To mi symbolicky implikuje, že integrácia sa bude týkať učenia sa jazyka a hľadania práce pre týchto ľudí. Do akej miery bude pripravovaná politika reflektovať aj kultúrne odlišnosti? Do akej miery bude reflektovať ďalšie faktory, ktoré nepochybne súvisia so životom migrantov? V budúcnosti to nebudú len jednotlivci, budú sa vytvárať komunity, budú vznikať menšiny. Som zvedavá, či Slovensko o tomto uvažuje a ako je to v ostatných krajinách?

● Mária Čierna:

Túto otázku kladiete práve v marci 2008, kedy Európska komisia rozbehla rok interkulturálneho dialógu, ktorý má za cieľ otvoriť diskusiu politikov, samospráv, komunít na rôznych úrovniach s komunitami cudzincov na základe ich náboženského, kultúrneho cítienia. Sme pripravení na dialóg? Sme pripravení postaviť mešitu v Bratislave a v iných slovenských mestách? Rozprávajú sa predstavitelia samospráv a ZMOS-u s komunitami cudzincov? Vedia, aké komunity cudzincov žijú na ich území? Čo vieme o vietnamských spoluobčanoch? Často počujem od ľudí, najmä od starších, vidieckych obyvateľov: Načo potrebujeme cudzincov, máme dosť vlastných problémov, nezamestnanosť atď. Vypracuje sa integračná koncepcia Slovenska? Zaradia sa do nej aj kapitoly o interkulturálnom vnímaní? Samozrejme, v prvom rade sa sústreďujeme na základné opatrenia, na jazykové kurzy, rekvalifikačné kurzy, kontakty úradov práce pri hľadaní zamestnania, sociálne a zdravotné zabezpečenie, sociálne bývanie, to sú hlavné oblasti integrácie. To, o čom hovoríte, je už vec širšej komunity, školstva, nadviazania dialógu zo strany ministerstva školstva a ministerstva kultúry, ale najmä nás, ľudí. Rada by som počula názory kolegov z iných krajín, s akými opatreniami začali. Pri ministerstve práce sme koncom roka 2007 založili medzirezortnú komisiu pre otázky migrácie a integrácie cudzincov. V tomto roku bude jedným z prvých krokov spoločné sedenie s komunitami cudzincov, so zväzom Afgancov na Slovensku, s asociáciami azylantov, utečencov na Slovensku, s vietnamskou, čínskou komunitou, teda s ich predstaviteľmi. Budeme zvedaví, ako vnímajú svoju životnú situáciu u nás, ako ich ľudia prijímajú, s akými problémami

zápasia. Veľké problémy sú stále v oblasti zdravotného poistenia a zdravotnej starostlivosti.

● **Jakub Wiśniewski:**

Zdá sa, že téma sociálnych aspektov migrácie je najzaujímavejšia, i keď najťažšia. Ako dosiahnuť, aby sa títo ľudia cítili ako doma? Túto otázku si často kladli v mnohých krajinách. Môžeme preskúmať niektoré prípady, môžeme sa poučiť zo škandinávskych krajín, Švédska, Dánska, ktoré ľudí prichádzajúcich z celého sveta zahrnuli štedrými sociálnymi dávkami a do istej miery to bolo efektívne. Existuje aj tzv. francúzsky model, v rámci ktorého bola imigrantom „vnucovaná“ istá ideológia, no tento prístup skončil v roku 2005 fiaskom. Vo Veľkej Británii jestvoval liberálny, anglosaský model, no zdá sa, že po teroristických útokoch je jeho osud rovnaký. Ako vidíte, problém je veľmi komplikovaný. Ako pozitívny príklad by sme azda mohli spomenúť USA, ak sa však na vec pozrieme zblízka, zistíme, že boli úspešní len vďaka špecifikám americkej spoločnosti. Možno to ani nie sú prisťahovalci, ktorí sa nechcú integrovať. Nie sme to náhodou my, kto má problém zareagovať pri stretnutí s cudzincom? O aký druh šovinizmu ide? Nemali by sme si klamať, že integračnými programami sa dá všetko do poriadku. Pravdepodobne najefektívnejším nástrojom by boli informačné kampane pre domáce obyvateľstvo, aby sa prelomili isté stereotypy voči Černochoch, Rómom atď.

Ako vidíte, v Európe je situácia čoraz horúcejšia, diskusie o imigrácii sa zostrujú. Stačí si len spomenúť na Le Pena vo Francúzsku, na jeho ideológiu do istej miery vo svojom volebnom programe nadviazal aj Nicolas Sarkozy. Programy týkajúce sa DNA, prijímania prisťahovalcov, to veru zaváňa politikou Le Pena a pravdepodobne to bol jeden z predpokladov úspechu Nicolasa Sarkozyho ako prezidentského kandidáta. Viem, že moje slová sú kontroverzné, ale chcem otvoriť debatu na túto tému. Spomeňme si na Jörga Haidera v Rakúsku, či na škandály s karikatúrami v Dánsku. Isteže, je to aj problém slobody slova, ale aj „syndróm nového suseda“. Ako vnímajú ľudia cudziu osobu, ktorá sa nastáhuje do ich susedstva a varí niečo, čo im podivne vonia.

● **Tomáš Urubek:**

Začal by som poznámkou ku koordinačnému mechanizmu, ktorý spomínala kolegyňa. To, čo sme urobili za posledné dva roky, smerovalo k tomu, aby sme našej vláde dokázali odpovedať na jednoduchú otázku: Čo sa v Českej republike z hľadiska migrácie vlastne deje? Nedokázali sme to totiž povedať. Museli sme zozbierať všetky informácie a údaje, ako aj zvolať zástupcov všetkých

relevantných ministerstiev, nielen tých, ktoré sa s migráciou tradične spájajú, ako ministerstvo vnútra a ministerstvo práce a sociálnych vecí, ale napríklad aj ministerstvo financií kvôli otázkam cla a ministerstvo pre turistický ruch. Vlni sme vytvorili špecializované pracovisko, analytické centrum, v ktorom pravidelne každý týždeň analyzujeme operatívne informácie. Pripravujeme informácie pre vládu, hľadáme odpoveď na základnú otázku, či existuje nejaký migračný tlak na Českú republiku. Do tohto procesu zapájame aj zastupiteľské úrady v zahraničí, lebo sú miesta, kde je enormný záujem o získanie víza do Českej republiky.

Záujem o túto tému posilnil integračné trendy. Aktuálne sa venujeme problematike vietnamskej komunity, ktorú analyzujeme, keďže sú veľmi výrazné rozdiely medzi prvou generáciou a novými prichádzajúcimi. Máme výskumy o úspešnosti druhej generácie Vietnamcov. Závety sú veľmi optimistické, títo ľudia sa dokázali veľmi úspešne integrovať, zvládli jazyk a sú úspešní z hľadiska štúdiá na gymnáziách a vysokých školách. Proces teda pokračuje.

Chcel by som upozorniť ešte na jeden fakt, týkajúci sa integrácie. Hovoríme o obojstrannom procese, migrantov začleňujeme do spoločnosti, ale dôležitým aspektom je aj ochrana ich práv. Na to sa nesmie zabúdať. Ešte sa nedá hovoriť o koncepcii multikulturalizmu, ale musíme zaručiť práva migrantom, ktorí sa už do spoločnosti integrovali.

● **Divák 2:**

Nepredpokladal som, že sa dozvieme odpoveď na otázku, či sme pripravení na migráciu, emigráciu, imigráciu. Je to komplikovaný problém, vždy sa k nemu dostávame so značným oneskorením. Vždy dobiehame niečo, čo by sme mali aspoň sčasti predpokladať. Našli sa ľudia, ktorí predpovedali budúcnosť, moc to buď brala do úvahy alebo nie, no už pochopila, že problémom sa musí zaoberať. Spolupracujú inštitúcie, ktoré sa venujú tejto problematike, s prognostikmi, aby sme dokázali približne predpokladať, ktorým smerom sa bude migrácia uberať? Vieme aspoň sčasti predpokladať, aké problémy vzniknú? Pripraviť sa na ne totiž môžeme len vtedy, ak ich predpokladáme. Spolupracujú inštitúcie a vedecké ústavy?

● **Jakub Wiśniewski:**

Jestvuje osobitá úroveň spolupráce, nazývame ju Európska únia. Krajiny V4 majú spoločné ciele, pokiaľ ide o oba aspekty migrácie. Prvým z nich je voľný pohyb pracovnej sily v Európskej únii. Do roku 2011 platí pre naše krajiny prechodné obdobie na voľný pohyb pracovnej sily. Doba českého predsedníctva

sa blíži. Očakávame teda, že v roku 2009 podnikne Česká republika rúzne kroky na zrušenie obmedzení na zamestnávanie Čechov, Poliakov, Slovákov a Maďarov v západnej Európe. Vo väčšine krajín EÚ sa už môžeme voľne zamestnávať. Sú však isté členské štáty, napríklad Nemecko či Rakúsko, ktoré isté obmedzenia zachovali, aj keď tým idú proti myšlienke spoločného európskeho trhu. Je to v rozpore aj s myšlienkou Lisabonskej stratégie, reformného programu z roku 2000. Druhým aspektom migrácie je prístahovalectvo z tretích krajín. Aj na tomto poli musíme spolupracovať. Všetci vieme, že krajiny ako Malta, Portugalsko, Španielsko či Taliansko čelia desivému humanitárnemu problému, pretože do nich na člnoch prichádza mnoho ľudí zo severnej Afriky, aby začali nový život v Európe. Týchto ľudí treba nejako zachrániť pred utopením, no musíme chrániť aj naše hranice. Krajiny južnej Európy chcú upraviť túto politiku, s čím súhlasíme. No ani Česká republika, Slovensko, Maďarsko a Poľsko nesmú zabúdať na svojich východných susedov, Ukrajinu, Moldavsko, Bielorusko, v ktorých sú takisto humanitárne problémy. Nesmieme pripustiť, aby všetky európske zdroje určené na túto problematiku odčerpalo riešenie problémov stredozemnej migračnej politiky.

● Michal Vašečka:

Myslím si, že bez migrantov to ďalej nepôjde, no sú aj opačné názory, že ich treba držať čo najďalej od krajín Vyšehradskej štvorky. Do akej miery je vôbec možné manažovať migráciu? Odborníci sa na tejto otázke vedia hocikedy pohádať. Je otázne, či dokážeme vopred odhadnúť migračné toky. Či vieme posúdiť potreby nášho pracovného trhu, kde to bez migrantov nepôjde, alebo či sa dá migrantmi zabrániť populačnej kríze. Spolupráca medzi akademickými pracovníkmi a politikmi, ktorí rozhodujú, však nie je najlepšia. Možno príde optimistickjší pohľad z Českej republiky.

● Tomáš Urubek:

Ja skôr prilejem olej do ohňa. Na ministerstve vnútra sme sa dlho usilovali o spoluprácu, práve kvôli spomínaným otázkam, pretože v starých členských štátoch existujú veľmi presné odhady do budúcnosti. Podľa týchto analýz dôjde v rokoch 1980 – 2020 k poklesu ekonomicky aktívneho obyvateľstva o 20 percent. Snažili sme sa rozvinúť spoluprácu s českými vedeckými pracovníkmi, ale oni o to nemali záujem. To nás viedlo k aktivitám zameraným na vzbudenie ich záujmu. Na budúci rok začne v Českej republike fungovať letná škola migračných štúdií, keďže sa domnievame, že migrácii ako takej nie je na akademickej pôde venovaný náležitý priestor. Ministerstvo vnútra a celkovo štátna správa má za úlohu etablovať túto tému v akademickej sfére. Usilujeme sa teda o lepšiu spoluprácu, no odozva je veľmi slabá.

● **Mária Čierna:**

Mne táto otázka vnukla veľmi zaujímavý nápad, a to intenzívnejšiu spoluprácu s Prognostickým ústavom SAV. Dnes máme na stole demografickú prognózu, že po roku 2015 bude nedostatok pracovnej sily. Do roku 2010 sa zatiaľ nehovorí o akútnej kríze a nedostatku kvalifikovaných pracovných síl, takže sa táto otázka ešte odsúva na nasledujúcich 5-7 rokov, avšak pripravenosť by už teraz mala byť ďaleko vyššia. Do parlamentu sme na vyžiadanie Výboru pre európsku integráciu odovzdali správu o stave riadenej migrácie a o nedostatkových profesiách. Ministerstvo práce má spracovaný takýto výskum, avšak neexistuje dlhodobejšia prognóza potrieb prijímania migrantov. Do akej miery prijmeme migrantov na Slovensku, nie je z prognostického hľadiska špecifickejšie určené. Európsky integračný fond sa spustil koncom roku 2007 a prvé programy začneme na Slovensku realizovať v roku 2008. Tento fond má nastavené finančné prostriedky aj na takéto výskumno-vedecké úlohy. Európska komisia však určite disponuje dlhodobými prognózami potrieb prijímania migrantov v jednotlivých členských krajinách EÚ. V Bruseli pod vedením Výboru pre imigráciu a azyl pracuje expertná skupina National Contact Points on Integration (národné kontaktné body integrácie), v ktorej sa o týchto otázkach a prognózach veľmi intenzívne diskutuje. Mnohé, najmä staršie, imigrantsky skúsené členské krajiny majú v tejto otázke jasné stanovisko a prognózy.

● **Divák 3:**

Otázka, ktorú chcem položiť, je široká. Hovoríme tu o problémoch na oficiálnej rovine. Neoficiálne však bežia dva systémy, o ktorých tu nikto nehovoril. Zamestnávanie migrantov načierno, to znamená na sekundárnom, resp. až terciálnom trhu práce, kde sa nedá vôbec hovoriť o integrácii, dokonca ani o šanciach na integráciu. Druhá otázka je zamestnávanie určitých etnických skupín v systéme až otrockej práce, to nie je to iba otázka toho, že naši ľudia chodia za prácou do rozvinutých krajín, kde ich hnusne vykorisťujú. Presne to isté robíme aj my vo vzťahu k migrantom z iných krajín a v tomto prípade sa o integrácii nedá ani len snívať. Máme nejakú víziu, predstavu ako to riešiť na oficiálnej úrovni? Nehovorím o koncepcii, ale o nejakej vízii toho, čo budeme s migrantmi robiť. Čo je našim cieľom? Budeme tu mať v druhej-tretej generácii slovenských Afgancov? Alebo z Afgancov chcemerobiť Slovákov? Alebo jediné, čo od nich budeme žiadať, je to, aby rešpektovali naše zákony?

● **Jakub Wiśniewski:**

Súhlasím s vami, že tento problém je zložitý. Pokiaľ ide o ilegálnych prisťahovalcov do Poľska, tento jav má dve stránky. Prvou z nich je organizovaný

zločin. Do Poľska prichádzajú aj ľudia, ktorí sa z donútenia stávajú prostitútkami, existuje dokonca aj obchod s ľuďmi. Tento problém sa rieši na právnej úrovni, na boj proti organizovanému zločinu má prostriedky poľský štát. No je tu aj ďalší aspekt, ktorý má do činenia so stavom poľskej ekonomiky. Daňové odvody za zamestnancov, (t. j. pomer medzi celkovými daňovými odvodmi za zamestnancov a celkovými personálnymi nákladmi) sú také vysoké, že zamestnávateľia nie sú ochotní zamestnávať prisťahovalcov legálnym spôsobom. Situácia sa však zlepšuje. V týchto dňoch sa zmiernili postupy na získanie víz pre pracovníkov z Ukrajiny. Napríklad poplatky sa znížili z astronomickej sumy 700 zlotých na úroveň minimálnej mzdy, ktorá je 100 zlotých. Tento problém skôr súvisí s naším pracovným právom, s fungovaním ekonomiky vo všeobecnosti. Dovoľte mi, aby som na ilustráciu porozprával krátky príbeh. 20. apríla 1980 Fidel Castro vyhlásil, že ktokoľvek, kto nechce žiť v socialistickom raji na Kube, môže slobodne odísť do USA. Za päť mesiacov opustilo Kubu na svojpomocne postavených člnoch 125 000 ľudí. O tolko sa zvýšila ponuka na trhu pracovnej sily na južnej Floride. Verte či nie, ale miera nezamestnanosti sa tam sotva zmenila. A to z toho dôvodu, že miestne podmienky na trhu práce, miestna ekonomika a zákon boli flexibilné a podmienky priaznivé. Takže úspech prisťahovalcov závisel od stavu hospodárstva. Viem, že do istej miery je to zjednodušenie problémov prisťahovalcov, no dajme týmto ľuďom prácu a polovicu úspechu máme zaručenú.

● Tomáš Urubek:

Vrátil by som sa k pôvodnej otázke. Je to vec, ktorá nám momentálne spôsobuje najväčší hlavybôľ. Práca načierno alebo obchodovanie s ľuďmi za účelom nútenej práce je čiastočné zlyhanie štátu. Podľa oficiálneho stanoviska riadi migráciu v Českej republike a ďalších krajinách Vyšehradskej štvorky štát. V skutočnosti však funkciu riadenia migrácie prevzal za nás niekto iný, a to polomafiánske štruktúry, ktoré exportujú ľudí na zrejme účely. Tento systém sa nedá okamžite zlikvidovať. Otázka v tejto chvíli znie: Môžeme my ako ministerstvo alebo ako štát ponúknuť migrantom taký istý servis, aby nemuseli využívať služby klientskeho systému, aby sa nedostali do pazúrov mafie, aby sme migráciu riadili my? Máme v tejto chvíli rad pilotných projektov na Ukrajine, v Mongolsku, kde sa mimovládne organizácie snažia nájsť spôsob, ako riadiť migráciu, ako legálnym spôsobom sprostredkovať prácu. No vôbec si nemyslím, že by som o rok mohol povedať, že sme boli na sto percent úspešní. Je to boj, ktorý bude trvať dosť dlho, je v tom veľa peňazí, je to veľký biznis. Tu nie je reč o žiadateľoch o azyl, ale o veľkých peniazoch. Časť našich ekonomických úspechov bude závisieť od tohto fenoménu.

● **Endre Sík:**

Toto je úplné nepochopenie migračnej problematiky. Maďarskí zamestnávateľia pokojne vykorisťujú maďarských pracujúcich, pretože sú kapitalisti. Ak sú nejaké problémy, tak sú nimi vysoké dane a vysoká úroveň miezd vo verejnom sektore. Myslím si, že prisťahovalci trpia o niečo viac iba preto, lebo sú zraniteľnejší. No verte mi, že Rómov a chudobných, bezbranných Maďarov vykorisťujú rovnako ako prisťahovalcov. Na druhej strane neverím v nijakú takú mafiu. Existuje len jeden veľmi výnosný obchod, a to prostitúcia, obchodovanie s ľuďmi. To je naozajstný organizovaný zločin, ide teda o bezpečnostný, a nie o migračný problém. Mali by ho riešiť policajné zložky a pohraničná stráž, ale nie v súvislosti s otázkou migrácie, pretože tak sa spoločenská diskusia o migrácii dostane na vedľajšiu koľaj.

● **Michal Vašečka:**

Mali sme vstup, ktorý z hľadiska paradigiem kopíruje teóriu duálnych systémov alebo sa trochu zakladá na neomarxistickej tradícii, čo je úplne iný pohľad na migráciu. Je zaujímavé, že sme sa všetci vyhli najnepríjemnejšej otázke, čo chceme s migrantmi vlastne dosiahnuť, kam majú migračné politiky smerovať. Asi sa k tomu už nedostaneme.

● **Divák 3:**

Volám sa Zsolt Gál a pracujem na Katedre politológie Univerzity Komenského v Bratislave. Mám jednu poznámku a jednu otázku. Chcel by som sa zastať slovenskej azylovej politiky, pretože útok proti nej nepovažujem za korektný. Otázku musíme vnímať zo širšej perspektívy. Zaznelo, že sme veľmi zlí a odmietame 99,9 percent ľudí, čo nie je pravda. Ako to na Slovensku a myslím, že aj v ostatných krajinách V4 obyčajne chodí, nelegálni prisťahovalci prichádzajú a prekračujú hranice, chytia ich stráže na území Slovenskej republiky a oni okamžite požiadajú o politický azyl. Bez ohľadu na to, či sú politickými utečencami alebo ekonomickými migrantmi. Potom ich vezmú do azyloveho tábora. V roku 2004 95 percent z nich opustilo krajinu pred ukončením konania o udelení azylu. Nebolo im teda možné udeliť azyl na Slovensku, pretože šli ďalej do Rakúska, Nemecka a požiadali o azyl tam. V rokoch 2006 a 2007 sa ich počet rapídne znížil, pretože bol v Európskej únii zavedený nový systém. To znamená, že pohraničná stráž a kompetentné orgány odoberú migrantom odtlačky prstov a porovnávajú ich. Vznikla teda jedna spoločná európska databáza, migranti nemôžu zo slovenského tábora uniknúť a znovu požiadať o azyl v Rakúsku. Myslím si, že by sme tento proces mali chápať v tomto kontexte, preto nie je férové kritizovať slovenský zákon o azyle.

Chcel by som sa hostí z V4 opýtať, koľko žiadateľov o azyl dokáže ich krajina absorbovať politicky, ekonomicky či z hľadiska verejnej mienky. Pýtam sa preto, lebo v západnej Európe vidím obrovské problémy s azylom. Masová migrácia utečencov do vysoko rozvinutých blahobytných štátov vyústila do situácie, keď mnohí z migrantov sú nezamestnaní a v ich radoch vládne vysoká kriminalita.

● Michal Vašečka:

Priniesli ste do témy novú dimenziu. Chcel by som sa vyjadriť k číslam. Nie je to o tom, že by sme si masochisticky chceli sypať popol na hlavu, ale u nás je udelenie azylov ešte stále úbohé. Životné príbehy utečencov sú naozaj bolestivé. Mnohé čečenské rodiny nedostali azyl preto, že boli z Ruskej federácie, a keď prešli do Rakúska, ich príbehy boli také silné, že hromadne a pomerne rýchlo dostávali azyl v Rakúsku. Nehovoriac o príbehu, ktorý si osobne pamätám z čias, keď som v tejto oblasti pracoval: Komunistická rodina z Afganistanu nedostala azyl z Migračného úradu. V rozhodnutí bolo napísané, že Afgánska republika dodržiava všetky zákony a má demokratickú ústavu. Pre pripomenutie to bolo v čase, kedy Taliban čistil Kábul. Boli to utečenci ako z čítanky, ale vtedy nemali šancu.

● Mária Čierna:

Súhlasím s oboma predrečníkmi, teda s divákom, ktorý otázku položil a doplnil ma v tom zmysle, že skutočne veľká časť žiadateľov o azyl najmä v roku 2004 migrovala ďalej, nezotrvala do udelenia rozhodnutia v táboroch. Súviselo to aj s tým, že sa o žiadostiach rozhodovalo mimoriadne dlho. Ak pán Vašečka spomínal čečenskú rodinu, ja spomeniem môj najsilnejší príbeh. Píšem spomienkovú knihu z azylových táborov. Takisto v období Talibanu som stretla dievča, ktoré u nás chcelo študovať medicínu. Jej mama zastrelili pred očami manžela, trinásťročného brata donútili ísť do armády. Dve ženy čakali rok a trištvrté na azyl, ktorý u nás nedostali. Dievča hovorí už pekne po slovensky a po anglicky. Spojili sa s Afgancami v susednom Rakúsku a v noci z pobytového utečeneckého tábora v Gabčíkove ušli. V Rakúsku podľa mojich informácií azyl rýchlo dostali. Pravda je na oboch stranách. Mnohí tranzitujú ďalej a mnohí zo žiadateľov o azyl boli ekonomickí migranti, najmä z Pakistanu, Indie, Číny, Bangladéšu. Práve otvorenie hraníc, opatrenia na riadenú ekonomickú migráciu majú slúžiť k potlačeniu ilegálnej migrácie, resp. k zníženiu počtu žiadateľov o azyl, ktorí by nezneužívali azylovú procedúru, ale pracovali a žili by na našom území.

● Tomáš Urubek:

Vysvetlenie bolo veľmi presné. Nechcel by som sa dostať do situácie, že by som chválil rakúsky azylový systém, ktorý je natolko špecifický, že sa vo všetkých

charakteristikách vymyká spomedzi ostatných európskych azylových systémov. Ani škandinávské azylové systémy nie sú také benevolentné ako rakúsky. Museli by sme podrobne preštudovať, akú úlohu v ňom hrá rakúsky odvolací senát a súdny systém. Nebol by som rád, keby Slovensko bolo kritizované preto, že migranti dostali azyl v Rakúsku, teda Slovensko urobilo chybu. Nechcem zneužívať príbehy, boli silné, ale to nie sú argumenty. Slovensko so vstupom do Európskej únie splnilo požiadavky aj v oblasti azylovej politiky, existuje súdny systém, ktorý umožňuje napadnúť rozhodnutie Migračného úradu, podobne ako vo všetkých ostatných krajinách. Odvolací systém proti rozhodnutiam ministerstva vnútra by mal byť využívaný. Vyjadrim sa ešte k otázke absorpčnej kapacity: Domnievam sa, že absorpčná kapacita Českej republiky je nekonečná.

● **Jakub Wiśniewski:**

Neviem odpovedať na túto otázku, lebo to závisí od konkrétnych okolností. Napríklad, ak osoba z Bieloruska, ktorá bojuje za demokraciu, prekročí hranice a ľahko sa začlení do poľskej spoločnosti, bude v oveľa väčšej miere akceptovaná domácim obyvateľstvom. Objektívny počet ľudí, ktorých môže Poľsko prijať, nie je veľmi vysoký. Je to dané existujúcimi problémami, napríklad vysokou mierou nezamestnanosti a rýchlym priebehom reštrukturalizácie poľského hospodárstva. No v hre je aj ďalší faktor, pohostinnosť. Nie je to zveličovanie, ľudia v Poľsku reagujú veľmi spontánne a emocionálne na osobné tragédie. Je to pravdepodobne pozostatok z čias komunizmu, najmä zo začiatku 80-tych rokov, keď sme počas výnimočného stavu cítili vďaka za pomoc, ktorej sa nám dostalo zo Spojených štátov amerických a západnej Európy. Preto sú ľudia veľkorysí a dávajú veľa peňazí na charitu či na výstavbu útulkov. Zvláštne je, že poľské mediálne debaty o imigrantoch nie sú rasisticky ladené, ako sa to neraz stáva v západnom svete. Svojho času som čítal zaujímavý článok o situácii v Austrálii, teda krajine, ktorá každoročne prijíma veľa humanitárnych imigrantov. Čítal som o afganskom prisťahovalcovi, ktorý v uzatvorenom utečeneckom tábore sedem rokov čakal na vydanie humanitárnych víz. Ak túto osobnú tragédiu porovnáme so vzletnými ideami austrálskej vlády, zistíme, že sú to iba prázdne slová. Nechcem ich kritizovať, chcem len poukázať, že dobiehajúce krajiny ako Poľsko a Slovensko dokážu byť niekedy veľkorysejšie než bohaté západné demokracie.

● **Michal Vašečka:**

Týmito krásnymi slovami nášho kolegu by sme mohli našu diskusiu aj ukončiť: Je nádej do budúcnosti, veď v ľuďoch z krajín Vyšehradskej štvorky ešte nevymrela solidarita voči tým, ktorí k nám prichádzajú a budú prichádzať ako utečenci. Ďakujem vám za pozornosť.

ELŐSZÓ

A Visegrádi Szalon beszélgetéssorozat 2007. januárjában kezdődött a Palisády-Védcölöp Alapítvány kezdeményezésére, a pozsonyi magyar cseh és lengyel intézet közreműködésével. A „szalonbeszélgetések” célja az volt, hogy fórumot teremtsenek a térség országaiban élő szakértelmiségiek és érdeklődő laikusok számára, s ezzel is erősítve a közép-európaiság, a közös térséghez tartozás tudatát.

Az elmúlt tizenhét év a demokratikus intézményrendszer és jogrend átstrukturálásával, a működőképes modellek megtalálásával és alkalmazásával telt el mind a négy országban, mindenhol több-kevesebb sikerrel. Úgy gondoltuk, tizenhét év elteltével érdemes egy pillanatra megállni, és megvizsgálni, ki mire jutott az egyes problémák megoldásában, milyen következményekkel jártak a 90-es években hozott döntések és elfogadott törvények, mit lehetett vagy kellett volna másképpen csinálni, illetve a négy „visegrádi” közül ki talált rá az optimális megoldásra az egyes témakörökben.

Olyan témák megvitatására hívtunk össze szakembereket, amelyek mind a négy országban aktuálisak, megoldásra várnak, vagy született ugyan megoldás, de ennek még nem látjuk át az összes következményét. A beszélgetések résztvevői saját országukban fontos döntéshozók voltak az említett időszakban. Kiemelt posztokon tevékenykedtek a törvények és szabályozások előkészítésekor, ismerik az akkor született és most készülő döntések hátterét, az elfogadott megoldás melletti és elleni érveket.

A beszélgetések forgatókönyve ennek megfelelően alakult: a meghívottak röviden felvázolták a probléma előzményeit saját országukban, valamint összefoglalták a döntést megelőző vitát, majd egymás megoldásait megismerve közösen igyekeztek megtalálni a ma érvényes alternatívákat, az esetleges következmények figyelembe vételével.

A meghívott szakértőket a partnerszervezetek segítségével választottuk ki és szólítottuk meg. A rendezvények moderátorait mindig a vendéglátó intézmény (a pozsonyi három kulturális intézet egyike) választotta ki és hívta meg, rendszerint az egyik szlovákiai partner, az IVO munkatársai közül.

Reméljük, a legérdekesebb eszmecseréket tartalmazó Visegrádi Füzetek azok számára is hasznos olvasmánynak bizonyulnak, akik személyesen nem vehettek részt ezeken a beszélgetéseken. A beszélgetések szerkesztésénél – a stilisztika ésszerűség határai között – azért is igyekeztünk megőrizni az élőbeszéd, a polémia sajátos fordulatait, hogy jobban érzékelhetővé tegyük ezeknek a találkozóknak a hangulatát.

Egy sikeres sorozat zárul most, amelyből kiderült számunkra, hogy a szellemi összetartozás érzését nem csupán a közös hagyományok és a történelmi múlt, hanem a mai társadalmi és kulturális problémák azonossága is alakíthatja.

MIGRÁCIÓ

- FELKÉSZÜLTÜNK A MIGRÁCIÓRA?

2008. 3. 17.

RÉSZTVEVŐK:

● **Sik Endre,**

szociológus, a Társadalomkutatási Informatikai Egyesülés vezető kutatója

● **Mária Čierna,**

a Szlovák Köztársaság Szociális és Munkaügyi Minisztériuma, Menekültügyi és Integrációs Osztály

● **Tomáš Urubek,**

a Cseh Köztársaság Belügyminisztériuma, Bevándorlási és Menekültügyi Osztály

● **Jakub Wiśniewski,**

analitikus, az Európai Integrációs Bizottság Hivatala

● A beszélgetést vezette: **Michal Vašečka** szociológus, a brünni Masaryk Egyetem tanára, a Kultúra- és Népeségkutató Intézet munkatársa

● Michal Vašečka:

Izgalmas lehetőség a számomra, hogy ebben a témában a beszélgetés irányítója lehetek. A nevem Michal Vašečka, a pozsonyi Kultúra- és Népeességkutató Intézet munkatársa vagyok, ezenkívül a brünni Masaryk Egyetemen szociológiát adok elő. Már magát a kérdést, amelyet ma itt felvetünk, problematikusnak találok. Talán így kellene hangzania: felkészültünk-e a migrációkra? Manapság tudniillik nehéz a migrációról egyes számban beszélni. Láttunk ma egy fotókiállítást a kubai menekültekről, akiket végül kiraktak Mexikóban, és Mexikó visszaküldte őket Kubába. Ebből az érdekes, de szomorú eseményből láthatjuk, hogy hirtelen nem lehet eldönteni, vajon gazdasági menekültekről, Fidel Castro bolsevik rendszerének politikai menekültjeiről, vagy más típusú migránsokról van-e szó, esetleg olyan emberekről, akiknek a kultúrájából fakad a vándorlás. A migráció típusának meghatározásához több információra lenne szükségünk. A Visegrádi Négyek országaiból érkezett négy előadónk ugyanazzal a kérdéssel különféle szemszögből foglalkozik. Rámutatnak arra, milyen típusú migrációra vagyunk felkészülve, és milyenre nem. Engedjék meg, hogy bemutassam előadóinkat. Sík Endre egyetemi tanár, szociológus Magyarországról érkezett, évek óta foglalkozik a migráció kérdésével, több társulás tevékenységében vesz részt. Mária Čierna, a Szlovák Köztársaság Szociális és Munkaügyi Minisztériumának Menekültügyi és Integrációs Osztályáról, ő képviseli a menedékjogot kérők számára a Szlovák Köztársaság álláspontját. Tomáš Urubek a Cseh Köztársaságból jött, a cseh Belügyminisztérium Bevándorlási és Menekültügyi Osztályán dolgozik, csaknem tíz éve foglalkozik ezzel a területtel, valamint a bevándorlási és menedékjogi politikával. Lengyelországból Jakub Wiśniewski érkezett hozzánk, politológus, kutató, az Európai Integrációs Bizottság Hivatalában dolgozik.

A jelenlegi migráció sok szempontból különbözik attól, amit néhány évtizeddel ezelőtt megismertünk. A migráció globális jelenséggé vált, a világ összes országát érinti és felgyorsult az intenzitása. A migrációs áramlatok növekszenek és egyre sokrétűbbek, egy-egy országba ma a bevándorlók több típusa érkezik, nem úgy, mint a múlt század 50-60-as éveiben, amikor például Hollandiába és Németországba azonos típusú gazdasági menekültek érkeztek, Németországba törökök, Hollandiába marokkóiak. Ma a bevándorlók típusai keverednek. A migráció feminizálódik, és ez is egy olyan dimenzió, amelyről gyakran megfeledkezünk, mivel a múltban inkább csak a férfiak vándoroltak ki. A bevándorlás óriási politikai problémává kezd válni, befolyással van a helyi politika jellegére, és a jövőben az úgynevezett „gazdag Észak“ minden kormányának első számú gondjává válhat. A mi elemzésünkéből is kitűnik majd az eltérő paradigmátikus szemléletekből fakadó megoldási javaslatok közötti különbség. Sokan, akik ezt a problémát kutatják, a strukturális szemlélet hívei, a migrációt igyekez-

nek tágabb összefüggések közé helyezni. Teljesen más tradíciót képvisel Čierna asszony, aki a migrációt elsősorban a humanista elvek szemszögéből közelíti meg, az emberi jogok megsértése szempontjából. Összességében ma a nézetek a posztmodern hozzáállás felé tolódnak el, rámutatva arra, hogy a migráció nem magyarázható egyetlen faktorial, mindig különböző tényezők kombinációjából fakad. Csak ha egészében értjük meg a bevándorló problémáját, akkor mondhatjuk ki, miért ért el bennünket, és az állam pozíciójából hogyan kell erre reagálni. Sokkal nehezebb tehát a feladatunk, mint a 19. század második felében élő elemzőknek, akik az első migrációs törvényeket megalkották. Ezek aránylag egyszerűek voltak, ma már a többségük érvényét veszítette. A migrációt és a hozzá köthető gazdasági elméletet is egydimenziósként magyarázták, s az egész migrációt egyszerűsítve szemlélték. Ez a feladat ma jóval összetettebb: határozottan meg kell különböztetni a migráció válfajait. Létezik gazdasági, munkaügyi (természetesen a gazdasági nem feltétlenül munkaügyi), kényszerből fakadó migráció. A globalizáció keretein belül a gazdasági okok gyakran nem elsődlegesek, és nem a kényszerből fakadó migráció az, ami az embereket mozgásra készíti. Gyakran a nagy, urbánus központokba való költözés lehetősége csábítja őket, New Yorkba, Párizsba, Londonba vándorolnak. Fel vagyunk hát készülve a Visegrádi Négyek országaiban a migrációra technikailag, koncepcionálisan és a nyilvánosság véleménye tekintetében?

● **Sík Endre:**

Szeretném hangsúlyozni a migráció két fontos jellemzőjét. Ez két nagyon jól ismert aspektus, ám mégis gyakran nem veszik őket figyelembe: elég, ha a metodológiai nacionalizmus extrém és megtévesztő koncepciójára gondolunk. A metodológiai nacionalizmus annyit jelent, hogy minden ország bizonyos szociális kérdéseket gazdasági és nemzeti szempontból ítél meg, az adott jelenség egységét hangsúlyozva. Nézetem szerint ez a migráció esetében nem helyes. A migráció mindig is globális jelenség volt. Tudom, hogy kollégáim jelentős mértékben az állam feladatára fókuszálnak, a szabályozásra és integrációra. Ezért szeretném ezeket az álláspontokat kibővíteni két nézőponttal, vagyis megemlítem a migráció egyik régi és egyik kifejezetten új formáját.

Az első, régebbi forma az etnicitással kapcsolatos. Gyakran halljuk azt a nézetet, hogy az etnicitás már nem fontos, mert modern társadalomban élünk, egy adott nemzethez tartozunk, fejlett a polgári öntudatunk, egy bizonyos államhoz tartozó egyénként határozzuk meg magunkat. De az etnicitás azért ott van a háttérben, és főleg válsághelyzetekben számít forrásnak. Úgy is mondhatnánk, az etnicitás egyfajta tőke, és válsághelyzetben erre támaszkodhatunk. A migráció pedig válsághelyzet – aki hazája elhagyására kényszerül, válsághelyzetben van, mert bizonyos befektetésekről mond le, és olyan környezetbe ke-

rül, amely gyakran ellenséges, de mindenképpen ismeretlen, kiszámíthatatlan. Egy ilyen helyzetben az etnicitás az egyetlen forrás, amelyre az adott személy támaszkodhat. Főként Közép-Európában, ahol a történelem folyamán gyakran változtak a határok, az emberek rájöttek, hogy az etnicitás különösen fontos lehet, az új világ és a globalizáció ellenére még mindig lényeges szempontja a migrációs mozgásnak. Ez tehát egy régi forma, de úgy gondolom, ma is nagyon aktuális.

Ennek ellentéte a migráció transznacionális, nemzetek feletti jelenség. Sok migráns nem akar integrálódni. A lehető legrövidebb időt szeretné eltölteni külföldön, a lehető legtöbbet keresni, aztán hazatérni, és ott befektetni a keresetét. A modern technológiáknak köszönhetően a migráns lényegében egyszerre lehet otthon a világ két pontján. Az internet és a skype korszakában az Angliában dolgozó szlovákok, csehek, magyarok, lengyelek hatékonyan tudják befolyásolni a hazai politikai és gazdasági történéseket, és rendkívül fontos szerepet játszhatnak a kultúrában is. A nemzetek feletti migráció lényegében kibővíti az integráció és letelepedés jelentőségét. A migráció hagyományos formáinak következtében teljesen új problémák keletkezhetnek. Úgy gondolom, ezt hozza majd nekünk a 21. század.

● Michal Vašečka:

A magyar kolléga bevezetője inkább elméleti síkra terelti a beszélgetést, és máris a probléma veljét mutatta meg, mivel a gazdag északi országok, amelyek közé ma már a Visegrádi Négyek is tartoznak, a világ különböző részeiből érkező bevándorlók célpontjává lesznek. Nemcsak a humanitárius válságokra kell reagálnunk, ezt most is meg tesszük, hanem a munkahehetőség utáni vándorlásra és a transznacionális hálózatok keretén belüli migrációra is. Ezért szigorúan el kell különítenünk az egyes menekültjogi politikákat és felhasználásuk módját, tehát különbséget kell tennünk a migrációs és integrációs politika között. Különböző okoknál fogva egyáltalán nem akar minden migráns integrálódni. Globális posztmodern világunkban éppen a modern technológiák teszik lehetővé, hogy a migránsok állandó kapcsolatban legyenek otthonukkal.

● Mária Čierna:

Szlovákiában ahhoz voltunk szokva, hogy a menedékjogot kérő bevándorlókkal foglalkozunk, olyan idegenekkel, akik menekültstátuszt kaptak, és nem olyanokkal, akik önkéntesen, munkát vállalni érkeznek hozzánk. Szlovákia, illetve Csehszlovákia arról volt ismert, hogy menekülteket termelt, olyan embereket, akik az ország területéről a kommunista rendszer miatt más országokba menekültek. A mi polgáraink sem a múlt század utolsó évtizedében sem voltak,

és most sincsenek kellőképpen felkészülve arra, hogy más országokból fogadjunk be embereket annak ellenére, hogy 1993 óta Szlovákiában sokat tettünk a migrációs politika fejlesztése érdekében. A különféle migrációs mozgások sokaságában két nagy csoportot különíthetünk el: az önkéntes és a kikényszerített kivándorlást. A kikényszerített kivándorlást az emberi jogok megsértése váltja ki. A Genfi Egyezmény alapján menekülteknek nevezzük azokat, akiket hazájukban üldöztek, politikai, vallási vagy más okból sérülnek az emberi jogaik. Szlovákiában 1993 óta szentelnek nagyobb figyelmet a bevándorlóknak és a menedékjogot kérőknek. Ekkor hozták létre a Belügyminisztérium Bevándorlási Hivatalát, megalkották a migrációs politika alapelveit, amelyeket 2005-ben aktualizáltak. Jelenleg az új migrációs cselekvési programot készítjük elő. Ennek a menekültjogi politikának megvannak a maga struktúrái. Szlovákiában léteznek menekülttáborok, tartózkodásra és fogvatartásra szolgáló menhelyek, valamint integrációs központok. Létrehoztuk a menekültek integrálására szolgáló rendszert is. Az önkéntes migráció viszont a határok megnyitásával, a munkaerő mobilitásával jött létre. Ez Szlovákiában újdonságnak számít. Európa határain belülről és a harmadik világból is jöhetnek hozzánk emberek, akik a gazdasági helyzetük javításában, jobb kereseti lehetőségekben reménykednek, vagy csupán azért, hogy egy új országot ismerjenek meg. Hogy fel vagyunk-e erre intézményileg, kapacitásban, szervezésileg készülvé? Az Európai Unió csatlakozásunkat követően intenzívebben építettük ki a struktúrákat, intézményeket ahhoz, hogy fogadhassuk a migránsokat és a menedékjogot kérőket.

A másik fontos kérdés, hogy vajon felkészült-e a szlovákiai lakosság a migránsok fogadására. Ez a téma még mindig a politikai és szociális párbeszéd periferiájában mozog. Ha nem ér el a politikusok tudatáig, ha nem lesz a televízió vasárnapi politikai vitaműsorainak témája, csupán a szakemberek szűk köre és a civilszervezetek foglalkoznak a kérdéssel, akkor nem lesz olyan súlya, mint amelyet ma az Európai Bizottság megkövetel. Ami az intézményi háttér biztosítását illeti, a Belügyminisztérium, főleg a Bevándorlási Hivatal és a Határmenti Idegenrendészet foglalkozott a menekültekkel és a menedékjogi kérelmekkel, ám a munkavállalók szervezett vándorlásával csak 2007 októbere óta foglalkozik. Szlovákiában egész sor más szervezet, többek között civilszervezetek is bekapcsolódnak az érintett problémák megoldásába. A hagyományos menedékjogi kérdéseken kívül más mechanizmusokat, stratégiákat és megoldásokat is keresni kell, főként az integrációs politika szempontjából. Hogyan kapcsoljuk be a migránsok nagy többségét az itteni életbe, hogyan hozzuk közelebb őket a mi gondolkodásmódunkhoz saját életmódjuk, vallásuk, kultúrájuk megtartása mellett, és hogyan fogadtassuk el őket a helyi lakossággal?

● Tomáš Urubek:

A másik végéről kezdeném. Eredetileg arra gondoltam, próbára teszem a türelmüket azzal a 300 oldalas kiadvánnyal, amelyet a minisztérium minden évben a cseh parlament elé terjeszt, de ez alaposan kimerítené önöket. Az alapkérdés mindannyiunk számára az, hogy mi történt tulajdonképpen Közép-Európában az utóbbi tíz esztendőben, mi történt a Visegrádi Négyek országai-ban a migráció tekintetében. Legkedvesebb könyveim közül elővettem egyet, amely egy egyszerű kérdést tesz fel: mi is történt ebben a régióban. Feltételezem hogy, sokan ismerik ezt a könyvet, mert a migráció megértésének alapvető kézikönyve, a címe pedig A káplán úr még mindig szereti az osztályt. Ez egy Manhattanben élő kivándorló története, aki azután, hogy naponta tíz órát tölt a munkahelyén, esti iskolába siet, hogy megbirkózzon az angol nyelv bevehetetlennek tűnő sziklasirtjeivel. A könyvet fantasztikus módon fordította cseh nyelvre Antonín Předal, mégpedig úgy, hogy a káplán úr Manhattanben csehül tanul. Hasonló káplán urak Pozsonyban szlovákul, Varsóban lengyelül, Budapesten magyarul fognak majd tanulni. Közép-Európában a migrációs helyzetet az integráció jellemzi. Az integráció alapja a nyelvtudás. Ez a sikeres integrációhoz vezető út. Milyen volt a 90-es évek közepe táján a fejlődés? Az Európai Unióba való belépés előtt az egyetlen fő cél az illegális bevándorlás elleni harc volt, a zöldhatáron át zajló illegális migráció megszüntetése. Ha ezeknek az éveknek az adatait összehasonlítjuk a jelenlegi helyzettel, akkor pillanatnyilag az 1997-es év illegális migrációjának a 10 százalékan állunk, az arány 30 ezer a 3 ezerhez. Ugyanilyen csökkenést észleltek a mi országainkon belüli illegális migráció tekintetében, tehát azok számában, akik turistaként jöttek a Visegrádi Négyek országaiba és illegálisan ottmaradtak. Ez esetben is hasonló csökkenés történt, sőt még erőteljesebb. Az egész régióban észlelhető gazdasági fejlődéssel összhangban az illegális migráció eltolódott a munkaerő migrációja irányába. Ez pedig az integráció kérdéséhez kötődik. Tehát a legfőbb kihívás számunkra, hogy megértsük, milyen helyzetben vagyunk ma. Csak így tudunk felelni a kérdésre, hogy felkészültünk-e a migrációra,

Ez a régió nagyon rövid idő alatt olyan fokú fejlődésen ment át, amelyet Nyugat-Európa sokkal hosszabb idő alatt tett meg. A visegrádi régió a migránsok számára tranzitrégióból célterületté vált. Ami itt történt, az minőségbeli változás.

● Jakub Wiśniewski:

Úgy tűnik, a migrációra sosem leszünk felkészülve, mert a valóság túl bonyolult ahhoz, hogy a migrációs áramlatokat előre láthassuk. Tehát jó törvényekre és józan észre van szükségünk. Lengyelország, és Közép-Európa más

országai is gyakran figyelmen kívül hagyják, hogy a migráció, amely itt lezajlik egy, az egész világot érintő folyamat része, amelynek az Európai Unióban két oldala van. Az egyik a munkaerő szabad áramlása az unión belül, a másik az úgynevezett harmadik világból érkező munkások és bevándorlók.

Lengyelországban egy nem várt, különös dolog következett be. Az ország ugyanis bevándorló-kivándorló országgá vált, míg századokon át csak a kivándorlók országa volt. A lengyel munkaerőpiacon hatalmas változások mentek végbe. Ahogy nyilván tudják, a munkanélküliség mértéke régebben nagyon magas volt, mostanra azonban az elviselhető szintre csökkent. Az utóbbi időben nagyjából 9-10 százalékot tett ki, a számítás módszerétől függően. Most már munkaerőhiány mutatkozik, tehát arról vitatkozunk, hogyan lehetne az összes lengyelt visszacsábítani. 2004 után sokan külföldre mentek, hogy karriert csináljanak Nagy-Britanniában, Írországból vagy Németországból. Egyes becslések szerint Európa országaiban kétfélemillió lengyelt alkalmaznak, olyan országokban is, mint Csehország, ahol 50-60 ezer lengyel dolgozik.

Természetesen az ország számára ennek van néhány jelentős szociális következménye. Némelyik kedvező, némelyik azonban rettenetes. Külföldről Lengyelországba áramlanak az összegek, a család megél abból a pénzből, amit a külföldön dolgozók hazaküldenek. Viszont ezek a családok már nincsenek együtt, ez pedig váláshoz vezethet: a gyerekeknél rossz szokások alakulhatnak ki, a kábítószer és alkohol rabjává válhatnak. Sokat beszélnek nálunk az úgynevezett agyelszívásról, arról, hogy a legjobban képzett emberek mennek el külföldre. És ez problémát jelenthet, főleg ha a lengyel egészségügyre gondolunk, ahol a fizetések nem túl magasak. Sok fogorvos, orvos, nővér elhagyta az országot, és Lengyelországban nincs senki, aki a helyükre álljon. Létezik viszont ennél nagyobb probléma is. Ez pedig az úgynevezett „agy-pocséklás”. Sok magasan képzett ember, például fogorvosok, jogászok mentek külföldre, és mit csinálnak ott? Mosogatnak a brit kocsmákban. Ez pedig az emberi erőforrások szörnyű pocséklása.

A migrációnak sok aspektusa van. A fogadó országokban, például Nagy-Britanniában néhányan azt állítják, hogy a lengyelek szociális turisztikához folyamodnak, mert szeretnék szociális segítséget kapni Nagy-Britanniában és Írországból. Ez általában túlzás. Természetesen a migráció modelljei jelentősen megváltoztak. Manapság cirkuláris migrációról beszélünk. Ez azt jelenti, hogy az emberek ide-oda utaznak, három hónapot külföldön töltenek, aztán hazatérnek. Ez kedvező jelenség lehet az olcsó repülőutak, a kevésbé költséges internetes kommunikáció korában. A család együtt marad, akkor is, ha tagjai sok időt töltenek egymástól távol.

Szeretnék néhány szót szólni a visegrádi négyek közös érdekeiről is. Mindannyian az Európai Unió tagjai vagyunk, amelynek megvannak a maga prioritásai, ami az idegen országokból odacsábított munkaerőt illeti, és megvannak a megoldásai is a problémákra, például Fehéroroszországgal vagy Ukrajnával kapcsolatban. Az olyan országok, mint Franciaország vagy Olaszország nagyobb nyomást akarnak gyakorolni az Európai Unió úgynevezett földközi politikájára. Ez nekünk is megfelel. Persze be kellene kapcsolódnunk a dialógusba Észak-Afrika országaival, például Marokkóval vagy Algériával. De meg kell őriznünk az egyensúlyt. Nem húzhatjuk le a redőnyt az olyan országok előtt sem, mint Ukrajna, Moldávia vagy Fehéroroszország. Megbocsáthatatlan lenne ugyanis, ha keleti határainkon egy újabb vasfüggönnyet építenénk. Határainkat rendesen kell védenünk, ám ugyanakkor nyitottá kell tennünk azok számára, akik tanulni, vagy legálisan dolgozni akarnak nálunk. Közép- és Kelet-Európának megvannak a maga jellegzetességei, melyeket Brüsszelben nemigen értenek. Az Osztrák-magyar Monarchia idejében például egy állam részei voltunk, és kulturálisan nagyon közel állunk egymáshoz. Ezért nehéz néha vízumot kérni a Lengyelországba tartó ukránoktól.

A visegrádi négyek országaiban annyi a közös, ami a feltételeket és problémákat illeti, hogy európai szintű együttműködésre van szükség, például véleménycserére. És elkerülhetetlen, hogy új és új politikákat próbáljunk ki (policy shopping). Sokmindent tanulhatunk egymástól.

● **Mária Čierna:**

Ha megengedik, kapcsolódnék Wiśniewski kollégához. Említette a munkaerő kiáramlását Lengyelországból, és nagyon magas számokat hallottunk. Nálunk keveset beszélnek a munkaerő kiáramlásáról az orvosok és az ápolónők esetén kívül. Az utóbbi évek statisztikái azt mutatják, hogy évente 180-230 ezer személy hagyja el Szlovákiát munkavállalás céljából. Létezik hiányszakmák szerinti kimutatás, vezetnek a szerelők, hegesztők, varrónők, kőművesek, lakatosok, elárúsítók, de főleg magasan képzett munkavállalók, orvosok, nővérek, mentősök. Az új migrációs áramlatokkal és az új migrációtípusokkal kapcsolatban az Európai Bizottság figyelmeztet a migráció szociális aspektusára, vagyis az újkori kizsákmányolás veszélyeire. Főleg a „házon belüli” rabszolgaságról van szó, amikor fiatal nők idős emberek gondozását végzik, vagy gyermekekre vigyáznak külföldön, ahol gyakran kihasználják, kizsákmányolják őket, munkaidejüket nagymértékben meghosszabbítják, kötelezettségeiket megnövelik. Ez csak egy a munkaerő vándorlásának negatív hatásai közül. Ám a mai témánk inkább a hozzánk bevándorolt idegenekről szól. Ha az új munkaerő fogadásának formáiról beszélünk, olyan csoportokról, akik a mi munkaerőpiacunk iránt érdeklődnek, ezt a migrációt mindkét szempontból vizsgálnunk kell.

● Michal Vašečka:

Mind a három paradigma, amelyet említettem, szerepelt az eddigi beszélgetésünkben. Szó esett arról, hogy jó törvények kellenek, ezzel talán azt is ki-mondtuk, hogy a jelenlegi jogszabályok nem egészen jók. A visegrádi országok egyikében-másikában jobb a helyzet, néhol viszont egyenesen tragikus. A migráció típusai nagyon megváltoztak, és az országok jellege is gyorsan változott. Ezek az országok nagyon közel vannak egymáshoz. Közösek a jellemzőik is: mind a négy aránylag negatívan viszonyul a migrációs politikához, talán Szlovákia viszonyulása a legnegatívabb, ha az elutasított menedéjogi kérelmek számát vesszük alapul. De a probléma minden visegrádi országot érinti, és összevetve a régi uniós tagországokkal ez elég szomorú történet. Sok országban hiányzik a migrációs politika egésze, csupán a humanitárius válságokra reagálnak. A Cseh Köztársaság a demográfiai trend hatására megkezdte migrációs politikájának átalakítását, amely proaktív lesz, más országokat sokkal inkább megbénítanak a honfitársakról szóló viták, vagy azon kumulatív hatások, amelyek 2004-ben az Európai Unióba történt belépés folytán keletkeztek. Lengyelországból például nagyon sokan mentek Írországba vagy Nagy-Britanniába, ahol munkaerőhiány van. Az ő megüresedett helyükre gyakran ukránok érkeznek. Az összes visegrádi országnak legnagyobb gondja az integrációs politikával van, és nincs konszenzus az integráció fogalmának kérdésében. Nem tudjuk, akarjuk-e integrálni a migránsokat másképpen is, vagy csak a munkaerőpiacon. Eszerint az integrációs politika szociális síkon talán kielégítőnek tekinthető, de politikai és kulturális síkon nem.

● Tomáš Urubek:

A Cseh Köztársaságban a gazdasági migrációról szóló vita befejeződött. Az ország további fejlődéséhez elkerülhetetlen a gazdasági bevándorlás. Az Európai Unió polgárainak migrálása sajátos helyzetet teremt, és a Cseh Köztársaság, a visegrádi csoport országaihoz hasonlóan azonnal megnyitotta munkaerőpiacát a régi és új tagállamok előtt. Most a hangsúly a harmadik világ polgáira helyeződik, az ő bevándorlásukra. A munkaerőért megszerzéséért folyó verseny globális jellegű. Versengünk Ukrajnában, a visegrádi csoporton belül egymással, versengünk Oroszországgal, lehet, hogy messzebb is eljutunk, egészen Délkelet-Ázsiában. Versengünk Ausztráliával, az Amerikai Egyesült Államokkal és Kanadával. Beszélhetünk csoportokról, képzett és alacsonyán képzett munkaerőről. A Cseh Köztársaságnak pillanatnyilag minden szegmensre szüksége van a munkaerőpiacon. Most beszélünk arról, hogyan indítsuk be a zöldkártya-rendszert úgy, hogy az a lehető leghatékonyabb legyen. Azokat a munkahelyeket, amelyeket nem töltenek be cseh állampolgárok, sem az előnyt élvező uniós polgárok, a harmadik világból érkezők tölthetik be. Számunkra az alap-

vető probléma az, hogyan juttassuk minél gyorsabban a harmadik világ polgárait a Cseh Köztársaságba úgy, hogy betartunk minden biztonsági szabályt. A munkaerő migrációjának kérdése egyéb kérdésekhez is kötődik. Demográfiai szempontból nagyon naiv lenne azt gondolni, hogy a bevándorlók megoldják a társadalom előregedésének gondját. Ez csupán egyike azon intézkedéseknek, amelyeket támogatunk, de ennek további intézkedésekkel együtt, kölcsönösen kell működnie. A menedékjog szintén érdekes kérdés. A Cseh Köztársaságot bírálták korlátozó jellegű menedékjogi politikája miatt. Menedékjogi politikánk prioritásait máshová helyeztük. Most évente megközelítően 1800-ra tehető a menedékjogot kérő külföldiek száma, míg néhány évvel ezelőtt elérte a húszezret. A Cseh Köztársaság részéről ez a leghatékonyabb segítség, amit egy konfliktushelyzetben nyújthat. Programot tervezünk arra, hogyan telepítsük át a külföldieket a világ különböző részéről a Cseh Köztársaság területére, miközben megkönnyítjük más országok helyzetét, mint Malajzia, Burma, Szomália. Ezekből a régiókból eljutni Csehországba vagy Közép-Európába hihetetlenül költséges vállalkozás. Nekünk kell a lehető leghatékonyab módot megtalálni, hogyan segítsünk ezeken a konfliktushelyzetbe került embereken.

● **Jakub Wiśniewski:**

Sajnos, a lengyelországi bevándorlási politikát illető vita nem vezetett eredményre. Még mindig nem találtuk meg a választ néhány alapkérdésre. Például arra, hogy mi az immigrációs politika közös alapja? Miért van ezekre az emberekre szükségünk? Vissza kellene-e csábítanunk a lengyel származású kazahsztániakat, ha nincs is végzettségük, csak azért, hogy a történelmi sérelmeket, például Sztálin gáztetteit jóvátegyük? Erkölcsi szempontból helyes lenne, de nem lenne feltétlenül jó gazdasági szempontból, mert ezek az emberek munkanélküliek lennének, mivel szakképzetlenek. Tehát lehet, hogy azt az ukránt részesítjük előnyben, aki könnyen megtalálja a helyét, nem kell pénzt költenünk a nyelvkurzusára és hasonlókra, végzettsége pedig kapóra jön nekünk.

Most nem a kormány nevében beszélek, ez a személyes véleményem. Nემ a lengyel menekültpolitika kaotikusnak tűnik. Nem túl sok mindent kínálnak a menekülteknek. Az egy évig tartó integrációs program befejezése után még a szállásukat is elveszük tőlük. Abból is látszik mindez, hogy a menekültek mit szeretnének csinálni Lengyelországban. Nem akarnak letelepedni. A Lengyelországban menedékjogot kérők 95 százaléka Csecsenföldről jön, és tovább akarnak menni nyugat felé. Amikor 2007. decemberében a schengeni zóna kiszélesítéséhez közeledtünk, a menedékjogot kérők száma a hétszeresére növekedett. Ezek az emberek arra vártak, hogy átléphessék a határt, és csatlakozzanak a családjukhoz Németországban, Franciaországban, Belgiumban és más nyugat-európai országokban. Ha tehát ilyenek a terveik, nem akarnak

megtanulni lengyelül, sem megismerkedni a lengyel kultúrával. Tettetik, hogy járnak a kurzusra, nehogy elveszítsék a különböző kedvezményeket. Ez egyfajta ördögi kör, és nem könnyű kiutat találni belőle. Csak rá szeretnék mutatni, hogy a gazdasági migránsok nem tesznek eleget a feltételeknek, melyek alapján besorolhatók lennének az integrációs politikába vagy programokba, mint ahogyan ez Kanadában vagy Ausztráliában működik. És ez rossz, mert jelenleg a gazdasági migránsok nagy részét ukránok alkotják, akik saját akaratukból integrálódnak, egész könnyen, tekintettel a nyelvi és kulturális hasonlóságokra. De felmerülhetnek problémák abban az esetben, ha más csoportok érkeznének, és nem kapnának segítséget. Lengyelországban élnek vietnami bevándorlók. Ezek az emberek inkább elkülönülnek egyfajta gettóban, ahol elzárkóznak a társadalomtól. Ha megnövekszik a számuk, és a lengyel szervek erre sehogy sem reagálnak, semmit sem kínálnak nekik, ezek az emberek elvesznek. Két társadalom fog egymás mellett élni anélkül, hogy kapcsolatot létesítene egymással. Ez Lengyelország szempontából hátrányos helyzetet eredményez. Ilyen vagy olyan formában megismételjük azokat a hibákat, amelyeket a XX. század 60-as és 70-es éveiben Németországban a törökkel, Franciaországban az algériaiakkal és másokkal szemben követtek el.

● Mária Čierna:

Szlovákia és Lengyelország az integrációs politikájában sok közös vonás fedezhető fel. Szlovákia más országok menekültjeit a nagy humanitárius válságok idején fogadta be a legkönnyebben és legnagyobb számban. Ezek főleg Bosznia-Hercegovina polgárai voltak, később Afganisztánból, 2003-ban Irakból, Csecsenföldről is érkeztek. Ám Szlovákiának van talán a legszigorúbb menedékjogi politikája. 1992 óta 53812 menedékjogi kérvényt nyújtottak be Szlovákiában, ebből mindössze 610 külföldi kapott menekültstátuszt. 2004-ben volt a legmarkánsabb kiugrás, amikor 11390 kérelemből, ami Közép-Kelet-Európában a legmagasabb szám volt, csupán 15 fő kapott menedéjogot. Menekülttáborainkban nagyon igényes nyelvi felkészítés folyik, az afgánok és az irakiak szépen beszélnek szlovákul, bekapcsolódnak az átképzésekbe is. Ám két-három évet várnak a menedéjogra, és a végén nem kapják meg. Így aztán nagyon nehéz a tudásukat, ismereteiket a való életben alkalmazni. Ennek ellenére vannak Szlovákiában afgán orvosok, jogászok, tanítók, tudósok, akik jelentős mértékben hozzájárultak és hozzájárulnak ma is Szlovákia fejlődéséhez. A kérdés így hangzik: hogyan integráljuk a harmadik világ migránsainak csoportjait, akik körforgásszerűen, szakaszosan jönnek egy adott időre, munkába állnak, összegyűjtenek egy némi pénzt, majd visszamennek hazájukba? Hasonló módon élnek Szlovákiában vietnami, kínai, legújabban már koreai csoportok is. A velük szemben hozott integrációs politikai intézkedéseket csupán ebben az évben kezdjük kialakítani. Nem vagyunk felkészülve, körülbelül két évvel le

vagyunk maradva az integrációs intézkedések foganatosításában, amit most próbáljuk behozni. Mindenesetre ezekről a kérdésekről már kezdenek beszélni a különböző intézményi szinteken és a politikában is.

● **Michal Vašečka:**

Lengyel kollégánk egy sajátos lengyelországi helyzetet említett, nevezetesen a világ különböző országaiból bevándoroltakkal szemben alkalmazott migrációs politika és a honfitársakról való gondoskodás közötti ellentétokről. Vajon gondot jelent-e ez Magyarországon is?

● **Sík Endre:**

Magyarországnak nincs migrációs politikája. 1994-ben kezdtünk kollégáimmal dolgozni egy bizottságban a magyar kormány mellett, és sikerült megalakotnunk a migrációs politika általános kereteit, de ebből a gyakorlatban semmi sem valósult meg. Úgy gondolom azonban, ez nem probléma. Magyarországon én vagyok az egyedüli migrációs analitikus, aki örül, hogy nem létezik migrációs politika. A migrációs politika helyett ugyanis van kevésbé medializált és láthatóvá tett praxis, amely nagyon józan és prózai módon fedí le a migráció különböző kérdéseit – úgy gondolom, éppen ez az állam feladata. Nem tartom jónak a nagy rendszereket, amelyek költségesek, növelik a bürokráciát, elpazarolnak egy csomó pénzt, alárendelik magukat az ideológiának, és szociológusokat bíznak meg analízisek készítésével, csak hogy saját fontosságukat bizonyítsák. Azt a menedékjogi politikát részesítem előnyben, amely ma létezik nálunk. Létezik a diaszpóra politikája, nagyon erős a magyar öntudat a határokon túl élő magyarokban, akikkel külön foglalkozunk. Ők a szó valódi értelmében nem migránsok, de nagyon fontos munkaerőforrás, és egy egyedi politika fókuszál rájuk. Úgy gondolom, ez a célirányos hozzáállás a migrációs politika modern formája, ezért amellett vagyok, hogy továbbra se legyen Magyarországon migrációs politika.

● **Michal Vašečka:**

Nyugat-Európa számos országában és a Visegrádi Négyek országaiban is a gazdaság egész szegmenseit kezdik elfoglalni konkrét etnikai csoportok. Ez lesz jellemző a mi országainkra is, ez látható a vietnamiak vagy a kínaiak esetében, és fokozatosan jelennek meg Ázsia más országainak népei is. Például Brünmben a gyümölcs- és zöldségpiacot az örmények uralják. Ez a fejlődés vár mindannyiunkra, a gazdasági vállalkozás olyan terület, amelyről bizonyára tíz év múlva is fogunk beszélni.

Most szívesen átadnám a szót a közönségnek, kérem, tegyék fel kérdéseiket, szóljanak hozzá a beszélgetéshez!

● **Kérdező:**

Elena Kriglerová vagyok a Kultúra- és Népeességkutató Intézetből. Az az érzésem, hogy a vita csupán a gazdaság területére korlátozódott. Ha egy ideális világban holnap minden migránsnak találnánk munkát, távolról sem mondhatnánk, hogy ezek az emberek integrálódtak a társadalomba. Ez nem csak a nyelv területét és a munkaerőpiacon való elhelyezkedést jelenti. Minél eltérőbb kultúrájú és etnikailag differenciáltabb csoportok érkeznek hozzánk, annál szembetűnőbbek a problémák. Szlovákiában is felfutóban van az integrációs politikáról szóló vita. A külföldiek integrálásával foglalkozó szakosztály a Munka- Szociális- és Családügyi Minisztériumban létesült. Ez szimbolikusan azt sugallja nekem, hogy az integráció ezeknek az embereknek éppen a nyelvtanulást és a munkahelykeresést jelenti. Milyen mértékben fogja figyelembe venni ez a születőben lévő politika az emberek kulturális másságát? Milyen mértékben fog reflektálni egyéb tényezőkre, amelyek kétségkívül összefüggnek ezeknek az embereknek az életével? A jövőben itt nem csupán egyének lesznek, hanem etnikai csoportokat fognak alkotni, kisebbségek jönnek létre. Vajon számol-e ezzel Szlovákia, és mi a helyzet a többi országban?

● **Mária Čierna:**

Ezt a kérdést ön éppen 2008 márciusában veti fel, amikor az Európai Bizottság elindította az interkulturális párbeszéd évét. Az idei évet az interkulturális párbeszéd európai évének kiáltották ki, amelynek az a célja, hogy párbeszédet indítson a politikusok, önkormányzatok, különböző közösségek és a külföldiek között a vallás és kultúra kérdéseiről. Fel vagyunk készülve az interkulturális párbeszédre? Felkészültünk arra, hogy Pozsonyban vagy más szlovákiai városban mecsetet építsünk? Beszélgetnek az önkormányzatok képviselői az idegen közösségekkel? Tudják, milyen nemzetiségű bevándorlók élnek a területükön? Mennyit tudunk a vietnami polgártársainkról? Gyakran halljuk az emberektől, főleg az idősebb vidéki lakosoktól: miért van szükségünk idegenekre, magunknak is van elég gondunk, munkanélküliség, egyebek. Lesz-e Szlovákiának integrációs koncepciója? Belekerülnek-e az interkulturális fejezetek is?

Természetesen elsősorban az alapintézkedésekre gondolnak, nyelvtanulásra, átképzésre, munkahely keresésénél a munkaügyi hivatalok elérhetőségére, a szociális és egészségügyi ellátás biztosítására, szociális lakásokra, ezek az integráció fő területei. Amiről ön beszél, az a szélesebb réteg dolga, az iskolaügyi dolga, a párbeszéd megkezdése az Oktatásügyi- és a Kulturális Minisztérium

részéről, és persze az emberek részéről. Szívesen meghallgatnám a kollégák beszámolóit arról, hogy a többi országban milyen intézkedésekkel kezdtek hozzá a megoldáshoz. A Munkaügyi Minisztérium mellett 2007 végén létrehoztunk egy köztes hatáskörű bizottságot a külföldiek migrációjának és integrációjának kérdéseire. Idén az első lépéseink egyike az lesz, hogy közösen leülünk a külföldi etnikumokkal, az Afgánok Szlovákiai Szervezetével, a menekültek érdekképviseleteivel, a vietnami, a kínai etnikummal, illetve egyes képviselőikkel. Meg akarjuk hallgatni őket, hogyan érzékelik saját élethelyzetüket nálunk, hogyan fogadják be őket az emberek, milyen gondokkal küszködnek. A betegbiztosítás és az egészségügyi ellátás terén még mindig sok a probléma.

● **Jakub Wiśniewski:**

Úgy tűnik, a migráció szociális aspektusa kínálja a legérdekesebb témát, bár ez egyben a legbonyolultabb is. Hogyan tegyük lehetővé, hogy ezek az emberek otthon érezzék magukat? Ezt a kérdést gyakran feltették, sok országban. Megvizsgálhatunk néhány esetet, tanulhatunk a skandináv országoktól, Svédországtól, Dániától. Ott a világról minden zugából érkező embereket bőséges szociális juttatással halmozták el, és ez bizonyos fókig hatékony volt. Létezik az úgynevezett francia modell, melynek keretében a migránsokra „ráerőltetnek” egyfajta ideológiát. De 2005-ben ez az elképzelés megbukott. Létezett egy másik, liberális angolszász modell Nagy-Britanniában, de úgy tűnik, a terrortámadások után ugyanarra a sorsra jutott. Ahogy látják, a probléma komplikált. Talán az Egyesült Államokat lehetne említeni pozitív példaként. De ha közelebbről megvizsgáljuk, látjuk, hogy csak az amerikai társadalom jellegzetességeinek köszönhetően voltak sikeresek. Talán nem is a bevándorlók azok, akiknek problémát okoz, hogy viselkedjünk, ha idegennel találkozunk? Miféle sovinizmusról van itt szó? Nem kellene áztatnunk magunkat, hogy az integrációs programokkal minden megoldódik. Valószínűleg a leghatékonyabb eszköz az lenne, ha tájékoztató kampányokat indítanánk, amivel eloszthatók a helyi lakosság színesbőrűeket, illetve romákat illető előítéletei.

Amint látják, egész Európában egyre forrósodik a léggör, élesedik vita a bevándorlásról. Elég Le Penre gondolnunk Franciaországban. Bizonyos mértékben erre az ideológiára épített Nicolas Sarkozy is a választási programjában a DNS-sel és a bevándorlók fogadásával kapcsolatban. Ez bizony Le Pen-ízű politika, és valószínűleg Nicolas Sarkozy elnökjelölt sikerének egyik alapja volt. Tudom, hogy amit mondok, ellentmondásos, de csak vitát szeretnék indítani ebben a témában. Gondoljunk Jörg Haiderre Ausztriában, vagy a dániai karikatúra-botrányra. Ez nyilván érinti a szólásszabadság kérdését is, de a másik oldalról szemlélve az „új szomszéd szindrómaként” írható le: elviseljük-e az idegent, ha olyan főz, aminek számunkra furcsa szaga van.

● Tomáš Urubek:

Szeretnék egy megjegyzést fűzni a kolléganő által említett koordinációs mechanizmusokhoz. Amit az utóbbi két évben tettünk, arra irányult, hogy válaszolni tudjunk a kormánynak arra az egyszerű kérdésére: mi történik tulajdonképpen Csehországban a migráció területén? Nem voltunk képesek válaszolni. Ehhez össze kellett volna gyűjteni minden adatot és információt, össze kellett volna hívni minden érintett minisztérium képviselőit: nem csak azokat, amelyeket hagyományosan összefüggésbe hozunk a migráció ügyével, mint a Belügy-, illetve Munka- Szociális- és Családügyi Minisztérium, hanem például a pénzügyi tárcát a vám kérdése miatt, valamint a turisztikáért felelős minisztériumot is. Tavaly felállítottunk egy erre szakosodott elemző központot, amely minden héten rendszeresen összesíti az operatív információkat, tájékoztatja a kormányt arról hogy tapasztalható-e valamiféle migrációs nyomás a Csehország irányában. Ebbe a vizsgálódásba bevonjuk a külképviseleteket is, ugyanis vannak olyan országok, ahol nagy keletje van a cseh vízumnak.

A téma iránti iránti felfokozott érdeklődés az integrációs irányvonalat erősítette meg Pillanatnyilag a vietnami etnikum problémái vannak terítéken. Elemzéseket végzünk, mert a vietnami bevándorlók első generációja és az újonnan érkezettek között szembeötlő különbségek figyelhetők meg. Felméréseink vannak arról, mennyire sikeres a vietnamiak második generációja. Az eredmények biztatók: integrálódtak, megtanulták a nyelvet és sikeresek a gimnáziumi és egyetemi tanulmányaikban. Tehát ez a folyamat folytatódik.

Szeretném felhívni a figyelmet még egy tényre, amely az integrációt érinti. Kétoldalú folyamatról beszélünk. A bevándorlók beépülnek a társadalomba, de ugyanakkor a jogaik védelme is fontos. Még nem beszélhetünk multikulturális közegről, de a társadalomba integrált bevándorlók jogainak biztosítására már oda kell figyelniünk..

● Kérdező 2:

Nem feltételeztem, hogy választ kapunk arra a kérdésre, vajon fel vagyunk-e készülve a migrációra, emigrációra és immigrációra. Ez összetett probléma, mindig jelentős késéssel jutunk el hozzá. Mindig utolérünk valamit, amit legalább részben előre feltételezhettünk volna. Voltak, akik előre látták a jövőt, a hatalmon lévők ezt vagy figyelembe vették, vagy nem, de megértették, hogy foglalkozniuk kell a problémával. Azon intézmények munkatársai, akik ezzel a problematikával foglalkoznak, együttműködnek-e vajon a jövőkutató szakemberekkel, hogy nagyjából sejtjük, milyen irányt vesz a migráció, és legalább részben tudjuk, milyen problémák keletkezhetnek? Hiszen csak akkor készül-

hetünk fel, ha tudjuk, mire kell felkészülnünk. Megvan-e az intézmények és kutatóintézetek közti együttműködés?

● **Jakub Wiśniewski:**

Létezik egy sajátos együttműködési szint, amelyet Európai Uniónak nevezünk. A visegrádi országoknak közösek a céljaik a migráció két aspektusát illetően. Az első a munkavállalók szabad mozgása az unióban. A szabad munkaerő-áramlást korlátozó átmeneti időszak országaink számára 2011-ig tart. Közeledik a cseh elnökség időszaka. Azt várjuk tehát, hogy Csehország 2009-ben határozott lépéseket tesz annak érdekében, hogy megszűnjenek a megszorítások, melyek a csehek, szlovákok, lengyelek, magyarok alkalmazását érintik Nyugat-Európában. Az országok többségében már szabadon lehet munkát vállalni. De vannak olyan tagországok is, köztük Németország és Ausztria, amelyek megtartottak bizonyos megszorításokat, még ha ezzel szembe is helyezkednek az Európai Unió elveivel. Ez a lisszaboni stratégiával, a 2000-s reformprogrammal is ellentétben áll.

A migráció másik aspektusa a harmadik világból érkező bevándorlás kezelése. Ebben is együtt kell működnünk. Mindannyian tudjuk, hogy Málta, Portugália, Spanyolország vagy Olaszország súlyos humanitárius gondokkal küzd, mert sok észak-afrikai érkezik oda csónakon, hogy új életet kezdjen Európában. Ezeket az embereket valahogy meg kell menteni a vízbe fulladástól, ugyanakkor az országhatárokat is védeni kell. Dél-Európa országai módosítani akarják a politikát, ami rendben is van. Ugyanakkor Csehország, Szlovákia, Lengyelország és Magyarország sem feledkezhet meg keleti szomszédairól – Ukrajnáról, Moldáviáról, Fehéroroszországról. Itt is vannak humanitárius gondok. Nem szabad hagynunk, hogy az erre rendelt EU-s forrásokat teljes egészében feleméssze a földközi-tengeri migrációs politika átalakítása.

● **Michal Vašečka:**

Szerintem migránsok nélkül nem tudunk tovább meglenni. Sokan épp ellenkező véleményen vannak: úgy látják, a bevándorlókat a lehető legtávolabb kell tartani a Visegrádi Négyek országaitól. Mennyire lehet egyáltalán menedzselni a migrációt? Ezen a szakemberek bármikor képesek összeveszni. A kérdés az, hogy meg tudjuk-e előre határozni a migrációs áramlatokat, munkaerőpiacunk szükségleteit, amelyeket migránsok nélkül nem tudunk kielégíteni, vagy enyhítjük-e a bevándorlókkal a demográfiai válságot. Cakhogy az akadémiai szakemberek és a döntéshozó politikusok között nem éppen fényes az együttműködés. Lehet, hogy optimistább képet kapunk a csehországi helyzetről.

● Tomáš Urubek:

Én inkább olajat öntök a tűzre. A Belügyminisztériumban sokáig ügyködünk azon, hogy létrejöjjön az együttműködés. Pontosan ezek miatt a kérdések miatt, mert a régi tagállamokban nagyon pontos becslések vannak a jövőről. Ismeretes, hogy az ő elemzéseik szerint 1980-2020 között a gazdaságilag aktív lakosság 20 százalékkal csökken. Szerettünk volna együttműködni a cseh kutatókkal, de őket ez hidegen hagyta. Azóta is igyekszünk felcsigáznni az érdeklődésüket. Jövőre indul Csehországban a migrációs tanulmányok nyári egyeteme. A felsőfokú oktatásban ugyanis kevés figyelmet szentelnek a migrációnak. A Belügyminisztériumnak, és egyáltalán az államigazgatásnak a feladata ezt a témát megalapozni a felsőfokú oktatásban. Tehát szeretnénk szorosabb kapcsolatot kiépíteni, de igyekezetünk nagyon kis visszhangra talált.

● Mária Čierna:

Ez a kérdés egy nagyon érdekes ötletet hívott életre, nevezetesen azt, hogy elkezdjünk szorosabban együttműködni a Szlovák Tudományos Akadémia Jövőkutató Intézetével. Ami mára az asztalra került, az a 2015 utáni munkaerőhiányra vonatkozó demográfiai előrejelzés. Egyelőre 2010-ig nem beszélnek a súlyos válságról, amit a szakképzett munkaerő hiánya okoz, úgyhogy ez a kérdés eltolódik az elkövetkezendő 5-7 évre, holott már most nagyon résen kellene lennünk. Az Európai Integrációs Bizottság kérésére beadtunk a parlamentbe egy tanulmányt az irányított migráció helyzetéről és a hiányszakmákról. A Munkaügyi Minisztériumban készítették egy ilyen felmérést, de nincs hosszútávú prognózis a szükségletekről. Az előrejelzésekben nincs pontosan meghatározva, mennyi bevándorlót fogadjon be Szlovákia. Az Európai Integrációs Alap 2007. végén kezdte meg működését, és 2008-ban kezdjük megvalósítani az első programokat Szlovákiában. Az alap tudományos kutatásra is biztosít anyagi eszközöket. Az Európai Bizottság egészen biztosan rendelkezik a migránsok befogadását érintő hosszútávú prognózisokkal az Európai Unió egyes tagállamaira lebontva. Brüsszelben megalakítottak egy szakcsoportot "National Contact Points on Integration" néven (az integráció nemzeti kapcsolódási pontjai), a Bevándorlási és Menedékjogi Bizottság vezetésével, ahol ezeket a kérdéseket és prognózisokat a jövőben nagyon intenzíven fogják tárgyalni. Sok, főleg az immigrációban tapasztalt, régi tagországnak az előrejelzések alapján ebben a kérdésben világos az álláspontja.

● Kérdező 3:

Kérdésem szélesebb kört érint. Itt hivatalos szinten vitatunk meg problémákat. Nem hivatalosan egy másik rendszer is fut, amelyről a jelenlévő vendégek

közül senki sem beszélt: a migránsok alkalmazása a feketemunka világában, azaz az árnyékgazdaságban, ahol semmilyen integrációról nem lehet beszélni, sőt még annak reményéről sem. Egyes etnikai csoportokat szinte félrabszolgasorban foglalkoztatnak, és ez nemcsak arról szól, hogy a mi polgáraink kimennek a fejlett országokba, és ott rondán kizsákmányolják őket. Pontosan ugyanezt tesszük mi is más országok migránsaival, így az integrációról még csak álmodni sem lehet. Vajon létezik-e hivatalos megoldási javaslat erre? Nem beszélék koncepcióról, de vajon van-e valamiféle jövőkép arról, mihez kezdünk a migránsokkal? Mi a célunk? Azt akarjuk, hogy másod-harmad generációs afgánok éljenek közöttünk? Vagy szlovákokat akarunk csinálni belőlük? Vagy csupán amit kérünk tőlük, hogy tartsák be a törvényeinket?

● Jakub Wiśniewski:

Egyetértek önnel, hogy ez a probléma összetett. A lengyelországi illegális bevándorlókat illetően a jelenségnek két aspektusa van. Az egyik a szervezett bűnözés. Lengyelországba olyan emberek is érkeznek, akiket prostitúcióra kényszerítenek, és létezik az emberkereskedelem is. Ezt a problémát jogi szinten igyekeznek orvosolni, a szervezett bűnözés elleni harcra a lengyel államnak vannak eszközei. De van itt egy másik szempont is, amely a lengyel gazdasággal függ össze. Az alkalmazottak után járó adólevonások olyan magasak, hogy a munkáltatók nem hajlandók a bevándorlókat legálisan alkalmazni. A helyzet azonban fokozatosan javul. A napokban enyhültek a vízumhoz jutás feltételei az ukrán munkavállalók számára. Például az illetékek az irreálisan magas 700 zlotyról lecsökkentek a minimálbér szintjére, ami 100 zloty. Ez a probléma inkább a munkajoggal, és általában a gazdaság működésével függ össze. Engedjék meg, hogy a tréfa kedvéért elmondjak egy rövid történetet.

1980 április 20-án Fidel Castro kijelentette, hogy bárki, aki nem akar tovább a kubai szocialista paradicsomban élni, szabadon távozhat az Egyesült Államokba. Öt hónap alatt 125 ezren hagyták el Kubát saját kezűleg összetakolt csónakokon, lélekvesztőkön. Ennyi emberrel növekedett a dél-floridai munkaerőpiac kínálata. Akár hiszik, akár nem, a munkaerőpiac mértéke alig változott. Azon egyszerű oknál fogva, hogy a munkaerőpiac helyi feltételei, a helyi gazdaság és a jogszabályok rugalmasak voltak, a körülmények kedvezően alakultak. Tehát a bevándorlók sikere a gazdaság állapotán múlott. Tudom, hogy ez bizonyos fokú egyszerűsítése a bevándorlás problematikájának. De adjunk ezeknek az embereknek munkát, és félig nyert ügyünk van. Ez az én következtetésem.

● Tomáš Urubek:

Visszatérnék az eredeti kérdéshez, mert nálunk pillanatnyilag ez okozza a legtöbb fejfájást. Az emberkereskedelem, illetve az, hogy ennek még piaca van azt jelenti, hogy az állam ebben a szerepkörben csődöt mondott. A hivatalos álláspont szerint a állam kezeli a Cseh Köztársaságban és többi visegrádi országban a migrációt. Valójában azonban ezt a szerepet átvette helyettünk valaki más. És ezek azok a fél-alvilági szervezetek, amelyek az embereket nyilvánvaló célokra exportálják. Ezt a rendszert nem lehet azonnal megsemmisíteni. A kérdés ebben a pillanatban így hangzik: mi, mint minisztérium vagy állam fel tudunk-e kínálni olyan szolgáltatásokat a migránsoknak, hogy ne kelljen igénybe venniük a kliensrendszer szolgáltatásait, hogy ne kerülhessenek a maffia hálójába, hogy a migrációt mi irányíthassuk? Pillanatnyilag vannak kísérleti projektjeink Ukrajnában, Mongóliában, ahol civilszervezetek, mint a kliensrendszerek konkurensei próbálják megtalálni a módját annak, hogyan közvetítsenek munkát legális úton. De egyáltalán nem gondolom, hogy ha egy év múlva találkozánk, azt mondhatnám, hogy száz százaléig sikeresek voltunk. Ez egy harc, amely elég sokáig fog tartani, sok pénz van benne, nagy üzlet. Ez nem a menedéjogot kérőkről szól, hanem nagy pénzekről. Gazdasági sikereink egy része ezen áll vagy bukik.

● Sik Endre:

Ez a migráció problémájának teljes fokú meg nem értése. A magyar munkáltatók nyugodtan kizsákmányolják a magyar dolgozókat, mert kapitalisták. Ha vannak problémák, a magas adók azok, illetve a közszolgálati szférában a magas bérek. Úgy gondolom, a bevándorlók csak azért szenvednek kicsivel többet, mert sebezhetőbbek. De higgyék el nekem, hogy a romákat vagy a szegény, védtelen vidéki magyarokat ugyanúgy kizsákmányolják, mint a bevándorlókat. Másrészt viszont nem hiszek semmilyen ilyen jellegű maffiában. Csak egy nagyon nyereséges üzletág létezik, mégpedig a prostitúció, az emberkereskedelem. Ez valóban szervezett bűnözés, vagyis biztonsági, nem pedig migrációs probléma. A rendőrségi alakulatoknak és a határőrségnek kell ezt megoldaniuk, de nem a migráció kérdésére irányulva, mert így az egész migrációt érintő társadalmi vita mellékvágányra sodródik.

● Michal Vašečka:

Hallottunk egy felszólalást, amelyet paradigmák szempontjából úgy értékelnék, mint a kettős rendszer elméletének másolatát, vagy egy kicsit a neomarxista hagyományokra épülő rendszert, amely teljesen más nézet a migráció tekintetében. Érdekes, hogy mindannyian kitértünk a kérdés elől, hogy tulaj-

donképpen mit is akarunk elérni a migránsokkal, mert ez a legkellemetlenebb kérdés, amelyre a migrációs politikának választ kell találnia. Valószínűleg ehhez már nem jutunk el.

● **Kérdező 4.:**

Gál Zsolt a nevem, a Comenius Egyetem politológia tanszékén dolgozom. Van egy megjegyzésem és egy kérdésem. Szeretném megvédeni venni a szlovák menedékjogi politikát, mert egy nem egészen korrekt támadás érte. Ezt a kérdést tágabb nézőpontból kell szemlélni. Az itt elhangzottakból úgy tűnhet, hogy nagyon rosszak vagyunk, az emberek 99,9 százalékát elutasítjuk, ami nem igaz. Ez Szlovákiában, és szerintem a többi visegrádi országban is úgy működik, hogy az illegális bevándorlók jönnek, átlépi a határt, Szlovákia területén elfogják őket az őrök, és ők rögtön politikai menedékjogot kérnek, függetlenül attól, hogy politikai menekültek-e vagy gazdasági migránsok. Elviszik őket a menekülttáborba. 2004-ben 95 százalékuk elhagyta az országot még a menedékjogi eljárás befejeződése előtt. Tehát nem is kaphattak menedékjogot Szlovákiában, mivel tovább álltak Ausztriába vagy Németországba, és ott kértek menedékjogot. 2006-ban és 2007-ben a számuk gyorsan csökkent, mert bevezették az új uniós rendszert. Ez azt jelenti, hogy a határőrség és az illetékes szervek a migránsoktól ujjlenyomatot vesznek, amely bekerül egy közös európai adatbázisba, azaz a migránsok nem szökhetnek el a szlovák táborból, hogy Ausztriában is menedékjogot kérjenek. Úgy gondolom, ezt a folyamatot ebben a kontextusban kell szemlélnünk, és nem tisztességes kritizálni a szlovák menekültjogi törvényt.

Szeretném megkérdezni a visegrádi országokból érkezett vendégeket, hány menedékjogot kérőt képes az országuk politikailag, gazdaságilag és közvélemény szempontjából befogadni. Azért kérdezem ezt, mert tudom, hogy Nyugat-Európában hatalmas gondok vannak a menedékjoggal. A menekültek tömeges migrációja a fejlett, jóléti államokba olyan helyzetet eredményezett, hogy sokan közülük munkanélküliek, és ezeken a csoportokon belül a bűnözés aránya is növekszik, ami nem jelentéktelen probléma.

● **Michal Vašečka:**

Új dimenziót hozott a témába. Szeretnék a számokhoz hozzátenni valamit. Ez nem arról szól, hogy mazochista módon hamut akarnánk szórni a fejünkre, de nálunk a menedéjog megadása még mindig kezdetleges. Sok menekült sorsa valóban fájdalmas. Számos csecsen család éppen azért nem kapott menedékjogot, mert az Orosz Föderációból jöttek. Aztán, amikor ezek az emberek átmentek Ausztriába, rettenetes sorsuk miatt tömegesen és aránylag gyorsan

kapták meg a menedékjogot. Nem is beszélve arról a történetről, amelyre magam is emlékszem, abból az időből, amikor ezen a területen dolgoztam. Egy kommunista afgán család nem kapott menedékjogot a migrációs hivataltól. Az indoklásban az állt, hogy az Afgán Köztársaság betart minden törvényt és demokratikus az alkotmánya. Emlékeztetőül elmondom, hogy ez abban az időben történt, amikor a talibánok tisztogatást végeztek Kabulban. Ők pedig a menekültek mintapéldái voltak, akár tankönyvben is szerepelhetnének, de abban az időben nem volt esélyük.

● **Mária Čierna:**

Egyetértek mindkét előttem szólóval, tehát a közönség soraiból szóló fiatalemberrel is, aki feltette a kérdést és kiegészített olyan értelemben, hogy a menedékjogot kérők nagy része 2004-ben valóban tovább emigrált, nem maradtak a táborokban, amíg megkapták volna a végzést. Összefüggött ez azzal is, hogy a kérelmek elbírálása rendkívül sokáig tartott. Ha már Vašečka úr szóba hozta a csecsen családot, én elmesélném a számomra legmegrázóbb történetet. Jelenleg a menekülttáborokról írok egy könyvet. Szintén a talibánok garázdálkodása idején találkoztam egy kislánnyal, aki nálunk szeretett volna az orvosi egyetemen tanulni. Az anyja szeme láttára lőtték le a férjét, a lány tizenhárom éves öccsét pedig a hadseregbe kényszerítették. A két nő egy és háromnegyed évet várt a menedékjogra, amit végül nem kaptak meg. A kislány már szépen beszélt szlovákul és angolul is: Felvették a kapcsolatot a szomszédos Ausztriában lévő afgánokkal, és egy éjszaka megszöktek a bösi táborból. Tudomásom szerint Ausztriában nagyon hamar megkapták a menedékjogot.

Mindkét oldalnak igaza van. Igen, sok menekülő tovább vándorolt, és sokan voltak közülük gazdasági migránsok, főleg Pakisztánból, Indiából, Kínából, Bangladesből. Éppen a határnyitás, az irányított gazdasági migrációra vonatkozó intézkedések hozzáférhetősége szolgálhat arra, hogy háttérbe szoruljon az illegális migráció, illetve csökkenjen az olyan menedékjogot kérők száma, akik csak kihasználnák a helyzetet, és nem dolgoznának tisztességesen országunkban.

● **Tomáš Urubek:**

A magyarázat nagyon pontos volt. Nem szeretnék olyan helyzetbe kerülni, hogy dicsérnem kelljen az osztrák menedékjog-rendszert, amely annyira specifikus, hogy minden vonatkozásában kívül reked az európai rendszereken. Az osztrák rendszer úgy, ahogy van, kivételt képez Európában. Még a skandináv menedékjog-rendszerek sem annyira engedékenyek, mint az osztrák. Aprólékosan át kellene tanulmányozni, milyen szerepe van ebben az osztrák bírósági

rendszernek. Nem szeretném, ha Szlovákia olyan oknál fogva kapna kritikát, hogy hibát vétett, Ausztria pedig megadta a menedékjogot. Nem akarom bagatellizálni a nehéz emberi sorsokat, de ezek nem érvek. Szlovákia az Európai Unióba való belépéskor teljesítette a menedékjog területére vonatkozó követelményeket is, van bírósági rendszer, amely lehetővé teszi a migrációs bizottság döntésének megtámadását ugyanúgy, ahogy az összes többi országban. Ezt a fellebbviteli rendszert, amely a Belügyminisztérium döntésének megtámadására jött létre, ki kellene használni. Ami pedig a befogadási kapacitást illeti: szerintem a Cseh Köztársaság befogadóképessége végtelen.

● **Jakub Wiśniewski:**

Nem tudok válaszolni erre a kérdésre, mert minden válasz a konkrét körülményektől függ. Például egy fehéroroszországi ember, aki a demokráciáért küzd, átlépi a határt, és nagyon könnyen beilleszkedik a lengyel társadalomba, így sokkal nagyobb mértékben elfogadja őt a hazai lakosság. A Lengyelország által befogadott emberek valós száma nem túl magas. Ez függ a fennálló problémáktól, a munkanélküliségi mutatóktól, a gazdaság átalakításának ütemétől. De szerepet játszik itt egy másik tényező is, a vendégszeretet. Ez nem túlzás. A lengyelek általában nagyon spontánul és érzelmesen reagálnak a személyes tragédiákra. Ez valószínűleg még a kommunista időszakból maradt ránk, és abból a hálából ered, amit a 80-as években, a szükségállapot idején, az Egyesült Államok, illetve Nyugat-Európa iránt éreztünk a nekünk nyújtott segítségért. Az emberek gyakran nagylelkűen reagálnak, sok pénzt adnak karitatív célra vagy menedékhelyek építésére. Különös, hogy a migránsokról szóló lengyel médiaviták általában nem rasszista színezetűek, nem úgy, mint gyakran a nyugati világban. Annak idején olvastam egy érdekes cikket az ausztráliai helyzetről, arról az országról, mely évente sok rászorultat fogad be. Egy afgán bevándorlóró hét évig várt egy zárt fogolytáborban a tartózkodási. Ha összevetjük ezt az egyéni tragédiát a nemes elvekkel, melyeket az ausztrál kormány hangoztat rájönnek, hogy azok csak üres szavak. Nem akarom kritizálni az ausztrál kormányt, csak rá akarok mutatni, hogy néha a felzárkózó országok, mint Lengyelország és Szlovákia nagyvonalóbban tudnak lenni, mint a gazdag nyugati demokráciák.

● **Michal Vašečka:**

Kollégánk szép gondolatával fejezhetnénk be: van remény a jövőre nézve, hiszen a Visegrádi Négyek népei ben még nem halt ki az együttérzés azokkal szemben, akik menekültként hozzánk érkeztek, illetve érkeznek a jövőben. Köszönöm a figyelmet.

FOREWORD

The series of discussions Visegrad Parlour has been going on since January 2007, following an initiative by the Palisady- Védcolöp Foundation, in cooperation with the Hungarian, Czech and Polish Cultural Institutes in Bratislava.

The aim of these discussions was to create a forum for experts, intellectuals and the general public in the Visegrad countries, in order to intensify the feeling of Central Europeanism, the belonging to the common neighbourhood.

The last 17 years have been characterized by restructuring of the democratic institutions and legal systems of our four countries, seeking and finding working models and their practical application. This has been carried out with more or less success.

Our idea was that, after seventeen years it is worth to stop for a while to look into the degree of success with solving problems in these countries, to examine the consequences of decisions made and legislation adopted in the 90's, what could or should have been done differently, and which Visegrad country has found the optimal solution in the specific areas.

We have invited experts to discuss problems that are topical issues that have yet to be solved in these four countries or the solution implemented have not yet shown all its consequences. Participants of these discussions had been important decision-makers in their respective countries in the mentioned period of time. They had been working at high-ranking positions, drafting of laws and regulations, they know the ideas behind decisions made then and those being made now, and they are familiar with all the arguments for and against the adopted solutions.

The scenario of the discussions was according to the above: the invited experts drew a quick outline of the given problem, its beginning and its background summarizing the discussions held before the decision made. After learning about the different approaches and solutions, they tried to find currently suitable alternatives, regarding the possible consequences.

We have chosen and approached the experts invited with the help of our partner institutions. Moderators of the events have in each case been chosen and invited by the hosting institution – one of the three cultural institutes in Bratislava. In most cases, it was one of the experts working for IVO – the Institute for Public Affairs.

We hope that the Visegrad Discussion Papers, containing the most interesting debates will serve as interesting read also for those who could not be present at these discussions in person. When editing the transcripts of the debates – whenever stylistic considerations allowed it – we tried to reproduce the particularities of the live debate to give you a more realistic description of the atmosphere of the discussions.

We have come to an end of a successful series that has proven that the notion of spiritual closeness can not only be enhanced by mutual traditions and history but also by the similarity of our contemporary societal and cultural issues.

MIGRATION

– ARE WE READY FOR MIGRATION?

17. 3. 2008

GUESTS:

● **Endre Sik,**

sociologist, founder of TÁRKI Social Research Institute

● **Mária Čierna,**

Department of Migration and Integration of Foreigners, Ministry of Labour, Social Affairs and Family of the Slovak Republic

● **Tomáš Urubek,**

Department for Asylum and Migration Policies of the Ministry of Home Affairs of the Czech Republic

● **Jakub Wiśniewski,** researcher Office of the Committee for European Integration

● Moderator: **Michal Vašečka,** sociologist, assistant professor at the Faculty of Social Studies of Masaryk University Brno and director of the Center for the Research of Ethnicity and Culture

● **Michal Vašečka:**

I have the honourable duty of being the moderator for this interesting topic. I work for the Centre for the Research of Ethnicity and Culture in Bratislava and at the same time I give lectures on sociology at the Masaryk University in Brno. The title of today's topic itself is a bit problematic. It should probably be stated in the plural: Are we ready for migrations? Today, it is difficult to speak about one migration. We have seen the photo exhibition about refugees from Cuba. They finally landed in Mexico and Mexico sent them back to Cuba. This interesting but sad story from Cuba shows us that it is almost impossible to judge if it was a story of economic migrants or refugees who had escaped from the communist regime of Castro or something different altogether; perhaps they were people who had a deep-rooted culture of migration. In order to determine the type of migration we need more detailed information. Our four lecturers from the four Visegrad countries will represent different views on the same topic. They will bring us a little closer to understanding which type of migration we are prepared for and which we are not. Let me introduce you to our guests. Endre Sík, sociologist, and university professor from Hungary. He has been dealing with the issue of migration for many years. He works for several associations. Mária Čierna, Ministry of Labour, Social Affairs and Family of the Slovak Republic, Department of Migration and Integration for Foreigners. She has represented the friendly attitude of the Slovak Republic regarding applicants for asylum for many years. Tomáš Urubek, Czech Republic, Department for Asylum and Migration Policies of the Ministry of Home Affairs of the Czech Republic. He has been working in this field for ten years. He deals with the regulation of migratory and asylum policies towards different migrants. Jakub Vyšněvski, polymetrician, researcher who comes from Poland. He works for the Office of the Committee for European Integration.

The character of recent migration has changed in many aspects compared to the situation we had got used to a few decades ago. Migration has become a global phenomenon, involving all countries of the world. Migration flows are expanding, they are more diversified, and there are more types of migration in one country than there were during the 50's and 60's of the last century when only the economic type of migrants came to Germany and Holland, either Turks to Germany or Moroccans to Holland. Recently, the types of migrations have begun to blend together. Migration is becoming more and more "feminised", compared to the past, when there were more male migrants. Today migration, contrary to the past, is turning into a huge political problem, that influences the character of local policy and could eventually become the number one topic for all governments of the so-called „rich north“ in the future. Also in our panel we will be able to see the different attitudes towards migration which is a question

of different paradigmatic views. Many people, who study this problem, emphasise the structural view, and try to put migration into wider contexts. Mrs. Čierna represents a completely different tradition. She sees migration in a human rights context and thus breaks from the more scholastic approach. Today we can observe a global movement towards this post-modern approach; there is a struggle to show that migration can not be explained by only one factor, but rather it is always a combination of different factors. Unless we are able to completely understand the migrant, we will never be able to explain why the migration came about in the first place and how the state should react to it. So, we have a much more difficult task than analysts in the second half of the 19th century did when the first migration laws were created. These laws were relatively simple and most of them are no longer valid today. Migration was explained in one dimension and also economic theories referring to it explained the entire process of migration in a very simple way. Today this task is more difficult. We have to firmly distinguish the certain types of migration: economic, job related (of course, job related migration does not automatically mean for economic purposes) and forced migration as well. Within the concept of globalisation, economic reasons, in most cases are not decisive factors. The same can also be said about forced migration. It is often just a struggle to move to big urban centres like New York, Paris, and London. Are we technically, conceptually and, with regards to public opinion, prepared for migration from the position of the Visegrad Four countries?

● **Endre Sik:**

I would like to emphasise two important aspects of migration. Two aspects which are widely known but very often not recognised, taking into consideration the extremely misleading concept of methodological nationalism. Methodological nationalism means that every country focuses on certain social issues from the economic and national point of view emphasising the uniqueness of the phenomenon. In my opinion this is wrong, as far as migration is concerned. Migration has always been a global phenomenon. I know that my colleagues will focus very much on the role of state, the role of regulation and integration, so I would like to extend the positions into two ways, adding an old and an extremely new form of migration. More precisely a non-methodologically nationalistic concept of migration.

The first, the old one is about the role of ethnicity. Very often we have heard that ethnicity is not important any more, as we are modern societies, we belong to certain nations as citizens, we develop a citizenship-based consciousness, we define ourselves as someone who belongs to a certain state. But ethnicity is always there. And ethnicity, especially in crisis situations is a resource.

Some would say, ethnicity is a form of capital, and we can rely on it in crisis situations. And migration is a crisis situation. Whoever is forced to leave a country finds himself or herself in a crisis situation because he or she will lose certain investments, find him- or herself in an environment which is very often hostile, but definitely unknown, unpredictable, so therefore it is a crisis. In a situation like this ethnicity is the only resource which a person can rely upon. I want to emphasise this old-fashioned concept of migration, because especially in Central Europe, with the moving borders, in the course of history people very often find out that ethnicity is an extremely important resource. Despite of the new world and the globalisation process ethnicity is still an important aspect of every migration movement. That was the old approach, but I think it is very current, very much with us.

The opposite is the trans-national form of migration. A lot of migrants do not want to be integrated. They want to spend as few time as possible abroad, to earn as much as possible, and then to go home and invest. Thanks to the modern technology they can actually be at home in two points of the world. In the era of internet and skype trans-national migrants, Slovaks, Czechs, Hungarians, Poles working in England can actually be very powerful in influencing the political life and the economic activities back home, and they also can be extremely important in a cultural sense. Trans-national migration actually reduces the importance of integration and settlement, these traditional forms of migration can create entirely new forms of problems and resources. I think this is what the 21st century will bring us.

● **Michal Vašečka:**

The presentation of my Hungarian colleague was a rather theoretical view of the situation. It has helped us to take a significant step forward, since countries of the so called „rich north“—and the Visegrad Four are nowadays certainly a part of it—will be exposed to migration from different parts of the world. We will not have to react only to a humanitarian crises, but we will be exposed to job related migration and migration within trans-national networks as well. For this, it will be necessary to differentiate between asylum policy and methods on how we regulate them, thus between migration and integration policy, because all the migrants want to integrate for different reasons. In this global period of the post-modern world, modern technologies enable them to keep in touch with home.

● **Mária Čierna:**

In Slovakia, we got used to dealing with applicants for asylum and refugees rather than with voluntary migrants who come to work. Slovakia and Czechoslovakia were countries, which produced refugees, in other words, people who ran away from the country because of the previous communist regime. Our people were not and they are still not prepared enough to accept people from other countries, even though Slovakia, since 1993, has made huge changes regarding its migration policy. From among the whole range of different migration movements we can talk about voluntary and forced migration. Forced migration is about the abuse of human rights. They become refugees, according to the Geneva Convention, because they have escaped from their country due to pursuit, human rights violations, or for political, religious or other reasons. Slovakia has intensively dealt with this category of migrants and applicants for asylum since 1993, when the migration office of the Ministry of Home Affairs was established and the principles of migration policy were drafted. They were updated in 2005. Currently, we are preparing a new action plan for migration. It is an asylum policy, which has its own structures. In Slovakia, we have refugee camps, asylum facilities and an integrating centre as well. We also have a system of refugee integration. However, voluntary migration came into existence in connection with the borders opening and mobility of the labour force. This is a new situation in Slovakia. People from Europe or developing countries can come to us in order to improve their own economic situation, to earn a better salary or just to get to know a new country. The question is whether we are ready for this stream of people from an institutional, organisational and capacity point of view? Since we joined the EU, new structures have been built as well as new capacities have been created in order to support migrants and applicants for asylum. The second question, taking into consideration the conditions in Slovakia, is also relevant; if we are prepared with regards to public opinion. This question is constantly pushed into the background of political and social dialogues. If this issue does not become a major issue for politicians or does not become a hot topic on Sundays talk shows, but only remains the subject of a small group of experts and non-governmental organisations, it will never garner the significance and weight that European Union would like to see. Regarding institutional security, the Ministry of Home Affairs, especially the migration office and the frontier police have dealt with applicants for asylum and refugees. But the regulated job related migration was institutionalised in October 2007. There are a number of other organisations, including non-governmental, in Slovakia, which deal with the solution of the migration issue. Besides the traditional asylum problem, it is necessary to search for mechanisms, strategies and approaches, especially in light of an integration policy which aims at the acceptance and integration of

migrants, and how to move them closer to our perception of life style, as well as opinions on religion and culture. Furthermore, it would be necessary to bring the group of migrants and the native population closer together.

● **Tomáš Urubek:**

I would start from the other end. Initially, I thought that I could torture you with a 300-page report, which is submitted annually to the Czech parliament by the ministry. But in my opinion, it would be really exhausting for you. The basic question for all of you is: What has actually happened in Central Europe during the last 10 years? What has happened in the Visegrad Four countries regarding migration? I pulled out one of my favourite books, which opens up a simple question as to what has happened in this region. In my opinion, you surely know it since it is a basic manual for understanding the point of the migration. The title of this book is “The Chaplain Still Loves the Class”. It is a story of a migrant who lives in Manhattan. He spends 10 hours at work and then he rushes to night school to learn English. The book was translated into Czech by Antonín Předal in an unbelievably fantastic way. The translator made a little modification that the chaplain learns to speak Czech in Manhattan. But similar men, chaplains will learn to speak Slovak in Bratislava, Polish in Warsaw and Hungarian in Budapest. The situation of migration in Central Europe is characterised by integration. The basic point of integration is to speak the particular language. It is the way towards successful integration. What was the development like in the middle of the 90’s? Before joining the European Union, the main goal was to fight against illegal migration and eliminate illegal migration through the green borders. If we compare the situation in the middle of the 90’s with recent data, then the percent of illegal migration has fallen to 10%, which means 30 thousand versus 3 thousand. A similar decrease can also be seen regarding illegal migration within the territory, hence those, who came to the territory of the Visegrad Four countries as tourists and then stayed there illegally. Thanks to the economic development of the region, the illegal migration gradually changed into a job-related migration. This type of migration is connected to the question of integration. So, the main challenge is to understand our recent situation, and only then we can answer the question whether or not we are ready. This region underwent enormous development within a really short time. Not too long ago, the region of the Visegrad Four countries was only a transit region for those who wanted to migrate to old member states, but recently it has become a target region. It is a qualitative change.

● **Jakub Wiśniewski:**

It seems to me that we are never ready for migration, because the reality is too complex to be predicted in terms of migratory flows. So what we need is a good law and common sense. Poland and the other Central and Eastern European countries very often overlook that the migration happening here is a part of a global process, which has two main aspects in the European Union. One is the free movement of persons and workers within the EU, and the other is the inflow of workers or immigrants from the so-called 3rd countries.

Something strange and unpredictable has happened in Poland. It has become an immigration-emigration country, whereas it used to be an emigration country for centuries. There have been massive changes in the Polish labour market. As you probably know the rate of unemployment used to be very very high, now it has gone down to some reasonable level, recently it is about 9–10 % depending on the method of counting. And now we have deficit of labour force, so we are discussing how to attract all the Polish people back. After 2004 lots of people have gone abroad to start a career in Great Britain, Ireland or Germany. And according to some estimates, there are 2 million people from Poland employed in other European countries, even in such countries as the Czech Republic where there are 50–60 000 Polish people working. Of course there are some important social consequences for the country. Some of them are good, and some of them are terrible. We have money flowing in from abroad to Poland, so the rest of the family can live from the money which is sent back home. But on the other hand the families are not together any more, which leads to divorces, the children can develop bad habits, get addicted to narcotics, alcohol and so on. And we have a lot of discussions concerning the so-called „brain drain”, because we are losing our best people abroad. And this might be a problem, especially if you think of the Polish health care, where salaries are not very high, and a lot of dentists, doctors, nurses have left the country and there is nobody to take up employment in Poland. There is another problem, maybe even bigger than this one, and it is called „brain waste”. Many well-educated people, for example lawyers and dentists have left abroad, and what do they do? They wash dishes in British pubs. That is a terrible waste of human capital.

There are really lots of aspects of migration. In the receiving countries like Great Britain some say that the Poles have gone for social tourism, they want welfare benefits in Britain and Ireland. It is usually an exaggeration. Of course the patterns of migration have changed very much. In these days we talk about circular migration, which means that people travel back and forth, they spend 3 months abroad and then go back. This might be a good phenomenon in the

era of cheap flights, cheaper communication and internet. The families can be kept together even if they spend a lot of time apart.

And now let me say a few words about our common interests in the Visegrad Group. We are all part of the European Union, which has its own priorities as far as attracting labour from foreign countries and dealing with problems like Belarus, the Ukraine etc. Countries like France and Italy want to put more pressure on the so-called Mediterranean policy of the European Union. It seems good for us as well. We should engage in dialogue with countries of North Africa like Morocco or Algeria. But we need to have a good balance and to keep an eye open to countries like the Ukraine, Moldavia or Belarus, because it would be unforgivable to build another iron curtain on our eastern borders. Our borders must be well-protected, but at the same time they must be open for people who want to come to study or want to be legally employed. Central and Eastern Europe has its own characteristics, and Brussels do not understand it very much. For example we have been a part of one country in the era of the Austro-Hungarian Empire, and we are culturally very close, so sometimes it is difficult to for example demand visas for Ukrainian visitors going to Poland.

The countries of the Visegrad Group share so many common challenges and contexts that we need co-operation on a European level, for instance, we have to exchange views. And the so-called policy-shopping is vital. We have a lot to learn from each other.

● **Mária Čierna:**

Let me continue the train of thought of Mr. Wiśniewski. He has mentioned a very important aspect, which is the efflux of labour from Poland. We heard very high numbers. In our country, we cannot hear about the efflux of labour very often, except the efflux of doctors and nurses. According to recent statistics, the number of those who leave the country in order to work somewhere else is annually about 180–230 thousand people. We also have a list of the most needed jobs, like assembly workers, welders, plumbers, masons, locksmiths, shop-assistants, but mostly doctors, experts, nurses, ambulance-car drivers. At the same time, in regards to new migration flows as well as new migration types, the European Commission has called attention to the social aspect of migration, that is the danger of modern forms of exploitations. It is about domestic slavery when young women working as caregivers for the elderly or children go abroad where they are often abused and exploited. They have to work very hard and put in a lot of overtime. It is one of the negative aspects of job related migration. However, today's topic is more about the migration

of foreigners to our countries. But if we talk about new forms of job-related migrant recruitment, groups which are interested in our labour market, then it is necessary to look at this migration in both directions, which is a new aspect.

● **Michal Vašečka:**

We can see here that all three paradigmatic views have been mentioned. Somebody said we need proper laws, which means we do not really have them. In some of the Visegrad countries the situation is better, while in others it is miserable. The types of migrations have changed a lot as well as the character of the countries. These countries are really close to each other. They have a common feature: all of the four countries have a relatively negative approach to their asylum policy. Slovakia has probably the most negative attitude concerning the number of refused migrants. But this problem concerns all of the Visegrad countries and, compared with older member states, it is a sad story. Many countries do not have an integrated migration policy, they react only to humanitarian crises. The Czech Republic started to create its own migration policy in response to demographic trends. This policy is going to be proactive. Other countries are much more paralysed by discussions about compatriots or cumulative effects, which arose as a result of joining the European Union in 2004. In Poland, for example many people went to Ireland or Great Britain, where there was a shortage of manpower. The void that they leave is often filled by migrants from Ukraine. The biggest problem lies in integration policies in each Visegrad country, since there is no consensus regarding the conception of integration at all. We do not know if we want to integrate migrants other than within the labour market. As a result, integration policies from a social point of view seem satisfactory, but from a political and cultural point of view they do not.

● **Tomáš Urubek:**

The discussion about economic migration in the Czech Republic is closed. For further development of the Czech Republic the economic migration is unavoidable. The immigration of EU citizens has its own specifications and the Czech Republic, as well as other Visegrad countries, have immediately opened their labour market to both old and new member states. Recently, the emphasis has been on immigration from developing countries. It is competition for a foreign labour force. We compete in the Ukraine, with one another within the Visegrad group, and with Russia and we will probably move further into South-East Asia as well. Furthermore, we compete with Australia, the USA and Canada. It is a global competition for labour force. We can talk about groups,

both qualified and non-qualified labour manpower. The Czech Republic, at this moment has demands for all segments of the labour market. Currently, we are discussing the possibility of offering green cards in order to reach the highest efficiency. Jobs, which cannot be filled by citizens of the Czech Republic or the European Union, should be filled by citizens from other countries. The basic problem, on the one hand, is how to attract citizens from other countries to the Czech Republic as soon as possible, while, on the other hand, maintaining all the security measures and guarantees. The issue of job-related migration raises several other questions. From a demographic point of view, it would be very naive to think that migration solves the problem of an ageing population. It is just one of the remedies which we support but it has to run in conjunction with other measures. Asylum is also an interesting question. The Czech Republic has been criticised for its restrictive asylum policy. The priorities of our asylum policy were moved elsewhere. In the past few years we have had approximately 1800 applicants for asylum annually. A few years ago this figure was almost twenty thousand. According to the Czech Republic the most effective support is the one nearest to the conflicts. We are planning to transfer a group of foreigners to the Czech Republic from different parts of the world, in order to make it easier for neighbouring countries like Malaysia, renegades from Myanmar, and Eastern Africa and Somalia. To transfer people from these regions to the Czech Republic or Central Europe is extremely challenging financially. We have to be much more effective in searching for ways to help those people.

● **Jakub Wiśniewski:**

In Poland the debate concerning immigration policy is not very advanced, unfortunately. We still have not answered several basic questions. For example: what is the basic ground for an immigration policy? Why do we need these people in our country? Should we attract Polish people from Kazakhstan even if they are uneducated, to repair something wrong in history, for example the atrocities of Stalin? This would be good in terms of morality, but might not be very good in terms of economy, since these people would be unemployed because they lack specific qualifications. So we might prefer a person from the Ukraine who will integrate quite easily and we do not have to spend money on this persons' language courses and so on, and his qualifications will be well used.

I am not speaking on behalf of my government now, this is my personal opinion. It seems to me that the Polish asylum policy is a mess. We do not offer very much to the refugees. Refugees are even denied lodging once they finished the integration programme which lasts up to one year. This is reflected in what these immigrants, refugees want in Poland. They do not want to

settle down here. Ninety-five percent of the Polish asylum seekers are people from Chechnya, and they want to move further westwards. In the run-up to enlargement of the Schengen zone in December 2007 the number of asylum seekers has increased 7 times. All these people were waiting simply to cross the border and to join their families in Germany, France, Belgium and other countries of Western Europe. So if they have this kind of approach, they are not interested in learning the Polish language and culture. They pretend that they follow the course in order not to lose some benefits. This is a sort of a vicious circle, and it is not easy to find a way out of it. Let me just point out that economic migrants are not eligible for any kind of integration policies or programmes like in Canada or Australia. And this is bad because currently the majority of our economic migrants are Ukrainians who integrate, out of their own will, quite easily, because of the linguistic and cultural affinities. But some problems might arise once the other groups come and they will be left helpless. There are certain groups of Vietnamese immigrants in Poland, and these people tend to isolate themselves in social exclusion ghettos. And once their numbers grow and the Polish authorities would not come up with some response, some offers to them, these people will be lost, the two societies will live next to each other without much contact. This will be very very bad for Poland, and we will somehow repeat the mistakes that were made in the 1960's and 70's in Germany with the Turks, in France with people from Algeria and other countries.

● **Mária Čierna:**

Slovakia has a lot in common with Poland in terms of integration policy. In Slovakia, we warmly welcomed the refugees from other countries in times of humanitarian crises, primarily from Bosnia and Herzegovina, later also from Afghanistan, and, in 2003, from Iraq and Chechnya, as well. However, Slovakia has perhaps one of the most restrictive asylum policies. Since 1992, a total of 53,812 people applied for asylum in Slovakia, out of which 610 received refugee status. The situation culminated in 2004 with a total of 11,390 applications (the highest number in CEE), out of which 15 asylums were granted. The language courses offered in refugee camps in Slovakia are very demanding, and therefore the native Afghans, Iraqis and Iranians have a relatively good command of the Slovak language, and they can participate in re-qualification courses. Nevertheless, they have to wait 2–3 years before receiving asylum, and if their application is rejected, then it is very difficult for them to apply their knowledge and skills in practical life. But yet, we do have Afghans in Slovakia working as doctors, lawyers, teachers and scientists, who have significantly contributed to the development of Slovakia. The question is how to integrate the groups of migrants from developing countries who arrive in the country

as part of the so called “circulatory migration”, which means that they come to stay here for a certain period of time, get employed, make some money and leave again? In Slovakia, we have such groups from Vietnam, China, and also, most recently, from Korea. Integration policies to tackle this challenge have only been drafted this year. We are not ready (in fact we are 2 years behind in terms of designing integration policies) and we are trying to catch up with the reality, and different institutions as well as politicians have already included this issue on their agenda.

● **Michal Vašečka:**

Our colleague from Poland mentioned the specific situation in Poland, namely the discrepancy between migration policy aimed at persons arriving from different parts of the world, and the care provided to Polish citizens. Does this problem also influence the migration policy in Hungary?

● **Endre Sík:**

Hungary does not have a migration policy. In 1994 me and my colleagues started to work in a commission by the Hungarian government and we came up with a general framework of a migration policy, but then it has never reached the policy level. But I think it is not a problem. I am the only migration analyst in Hungary who is happy not to have a migration policy. Because what we have instead of migration policy is a practice, which is covering bits and pieces of different migration issues in a very down-to-earth way, a very low-profile form, and I think this is what a state should do. I do not like big systems, which are very expensive, and only increase the number of bureaucrats who are just wasting a lot of money. They always have ideologies, and invite sociologists to analyse, just to prove that they deserve their jobs. I prefer a type of asylum policy that we have now. And there is a Diaspora policy, a very strong Hungarian consciousness of ethnic Hungarians living across the border and focusing on them separately. They are not migrants in this sense, but they are very important providers of labour force, and there is a special policy towards them. So I think this focused form is the modern form of migration policy, and that is why I am very much in favour of not having a Hungarian migration policy.

● **Michal Vašečka:**

In many Western European countries, and in all Visegrad countries, there have been entire sectors of the economy gradually taken over by particular ethnic groups. This is going to be characteristic for our countries as well. We can see it with the Vietnamese and the Chinese, but gradually there will be

other people arriving from other Asian countries. For example in Brno there is a vegetable and fruit market occupied by the Armenians. This is a trend we will all have to face in the future, this type of economy will certainly be one of the key issues we will have to discuss in 10 years.

And now I would like to open the forum for all participants. Do you have any questions, any expressions of consent or disagreement?

● **Elena Kriglerová:**

I am Elena Kriglerová from the Ethnicity and Culture Research Centre. I have the impression that this debate on migration has been reduced only to its economic dimension. Even if (in an ideal world) we could find jobs for all migrants tomorrow, we would still be far from being able to say that those people have been integrated into society. This does not only relate to language and their placement in the labour market. The more culturally different and ethnically differentiated groups arrive to our country, the more obvious those problems are. The debate over the integration policy of Slovakia has already started. A department in charge of the integration of foreigners was established at the Ministry of Labour, Social Affairs and Family. This fact symbolically implies to me that integration will relate to learning the language and finding jobs for those people. But the question is to what extent will this future policy also reflect the cultural differences of those people? And to what extent will it reflect other factors, which undoubtedly relate to the lives of those people? In the future, they will not only be individuals any more: they will form communities, and ultimately new minorities. Does Slovakia have any considerations in this respect? And, how does it work in other countries?

● **Mária Čierna:**

You are asking this question at the most appropriate moment. In March 2008 the European Commission launched the European Year of Intercultural Dialogue, with the aim of opening a debate between politicians, self-governments, various levels of communities and the communities of foreigners, on the basis of their religious or cultural self-determination. Are we prepared for an intercultural dialogue? Are we ready to build a mosque in Bratislava or in any other Slovak town? Do the representatives of self-government and the Association of Slovak Towns and Villages communicate with the communities of foreigners? Do they know what communities of foreigners live in their areas? How much do we know about our Vietnamese fellow-citizens who we can meet when making trips to the countryside? People, especially those older living in the countryside, often ask me: What do we need the foreigners

for? Don't we have enough problems of our own like unemployment, etc.? Is Slovakia going to have an integration policy? Is it also going to include chapters about intercultural perception? Of course, at first, we have to consider the most fundamental measures, language courses, re-qualification courses, actions by labour offices aimed at finding jobs, social security and healthcare, social housing—these are the main areas of integration. The issues you have been referring to is a task for the broader community, education system, a dialogue to be launched between the Ministry of Education and Ministry of Culture, but primarily between the particular communities of people. I would like to hear the opinion of my colleagues from other countries as to what measures they have adopted to start up this issue. At the end of 2007, the Ministry of Labour established a Cross-Sectoral Committee on Migration and Integration of Foreigners. This year we plan to take one of the first steps, namely to have meetings with the communities of foreigners, including the members and representatives of the Association of Afghans in Slovakia, associations of asylum seekers, refugees and the Vietnamese and Chinese communities. We would like to find out what their perception of their own life situation is in this country, how they are accepted by the local population, with what problems do they have to struggle with. There are still major problems in relation to their health insurance and health care.

● **Jakub Wiśniewski:**

It seems to me that the subject of the social aspects of migration is the most interesting, even if this is the most difficult one. How to make these people feel at home? This question was put many times in many countries. We can study the cases, we can look at the Scandinavian countries, Sweden, Denmark. They lavished welfare benefits for people coming from all over the world. And it was effective to a certain extent. There is also the so-called French model, the model where a certain ideology was imposed on immigrants. But it crashed to pieces in 2005. There was another model in Great Britain, the liberal, Anglo-Saxon one, but it seemed to follow the same route after the terrorist attacks. As you can see, the problem is very complicated. Probably the United States might be presented as some kind of an example. But if we study this example very closely, we can see that the success story was based on the specificity of American society. Probably it is not the immigrants who are not ready to integrate. It is our problem: how do we respond when we meet a stranger? What kind of chauvinism there is in us? We should not lie to ourselves that the integration programs can fix everything. Probably the most effective tool would be to come up with some kind of information campaign directed to the native population in order to break down certain stereotypes concerning a black person, a roma and so on.

As you can see, the climate of discussion over immigration has got nasty in the whole of Europe. Think of Le Pen in France. The ideology of Le Pen has been picked up to certain extent by Nicolas Sarkozy. All these programs concerning DNA, acceptance of the immigrants, etc. There is some flavour of the policy of Le Pen in it, and probably this was one of the keys to Nicolas Sarkozy's success as the presidential candidate. I know that what I am saying is controversial, but I just want to start a debate over this. Think of Jörg Haider in Austria, or think of the scandals with the cartoons in Denmark. Of course it is a problem of free speech, but it is also can be described as "the neighbour-syndrome", the problem of accepting the person who has come to live next door if he is cooking something which smells strange for us.

● **Tomáš Urubek:**

I would start with the remark my colleague made in relation to the coordination mechanism. All we have done over the last two years was done in order to be able to answer our government's simple question: What is going on in the Czech Republic in terms of migration? To answer this question, we need to gather all information and data, and we also need to address all relevant ministries (not only those traditionally dealing with migration such as the Ministry of Interior, Ministry of Labour and Social Affairs), but also the Ministry of Finance (due to customs issues), and the Ministry of Tourism. Last year a specialised facility called Analytical Centre was established, which prepares weekly analyses of operative information and reports for the government. We try to answer the basic question as to whether there is any migration pressure on the Czech Republic. We also take our embassies into the process, as in some countries there is an enormous interest in obtaining a visa for the Czech Republic. All of the aforementioned measures have moved the countries closer to integration. At present we are focusing specifically on the Vietnamese community. We decided to analyse the situation in this particular community, because, within the Vietnamese community, there are significant differences between the first generation immigrants and the newcomers. We have information about how successful the second generation of Vietnamese is—and it gives reason for optimism: they integrated successfully, managed to master the language and are very successful in their studies at secondary grammar schools and universities. It shows the ongoing process of integration. I would also like to point out another fact in relation to integration. This is a reciprocal process. On the one hand, we integrate the migrants to our societies, but on the other hand, there is an important aspect of safeguarding their rights. As of yet, we cannot talk about a concept of multiculturalism, but we to ensure the right of the migrants we have integrated into our society.

● **Questioner:**

I did not assume to get an answer to the question as to whether we are prepared for migration, emigration or immigration. It is a complex issue and, essentially, we are always rather late in addressing it. We always try to catch up to what we should have predicted, at least partially. There were people who had predicted this future, and now, we will have to deal with this issue whether we like or not. Do institutions dealing with these issues cooperate with the prognostics in order to foresee the further development of migration? Or, can we, at least partially, assume what problems may arise? We can be prepared for such problems only if we were already expecting them. Is there any cooperation whatsoever between scientific institutions?

● **Jakub Wiśniewski:**

There is an interesting level of cooperation named the European Union. And our countries, the Visegrad Group has common goals as far as both aspects of migration are concerned. The first one: free movement of workers in the European Union. Until 2011 our countries are in a transitional period as far as free movement of labour is concerned. The time of the Czech presidency is nearing, so we are expecting that in 2009 the Czech Republic will make strong steps for abolishing all these restrictions on taking up employment for the Czech, Polish, Slovak and Hungarian people in Western Europe. In most of these countries we are already allowed to take up employment freely. But there are some member states like Germany or Austria who keep up certain restrictions even if they go against the idea of the common market of the EU. They also go against the idea of the Lisbon strategy, the reform programme from 2000. The second aspect of migration is immigration from the third countries. And here we also need to cooperate. We all know that countries like Malta, Portugal, Spain or Italy are faced with a terrible humanitarian problem, because many people from Northern Africa come on boats to start living in Europe. These people must be protected somehow from drowning, but our borders also must be protected. The countries of Southern Europe want to adapt a policy. And we all agree on this. But at the same time the Czech Republic, Slovakia, Hungary and Poland must not forget about their Eastern neighbours—Ukraine, Moldova, Belarus, where there are also humanitarian problems, and we must not allow to channel our resources to this Mediterranean dimension of the European policy.

● **Michal Vašečka:**

I think that we will have to accept the presence of the migrants, however, there are also some theses claiming that we have to keep the migrants as far from the Visegrad 4 as possible. To what extent is it at all possible to “manage” migration? Experts have had quite extensive arguments over this issue. The question is whether we can predict migration flows in advance, whether we can estimate the demand of our labour market (which will be insufficient without migrants), and/or whether the migrants will resolve the population crisis (actually they will not resolve it, but undoubtedly help the situation). But the cooperation is far from exemplary even between the academics and politicians, who can make decisions. Perhaps we will get a more optimistic view from the Czech Republic.

● **Tomáš Urubek:**

I think I'll pour some oil onto the fire. At the Ministry of Interior we tried to establish long term cooperation, in particular because the “old member states” had quite precise estimations. It is generally known from those analyses that from 1980 to 2020, there will be a 20 % decrease in the active population. We initiated cooperation with Czech scientific institutions, but there was no interest on their end. That has led us to carry out activities hoping to capture their interest. Next year, the Summer School of Migration Studies will start its activities in the Czech Republic. We think that migration, as a phenomenon, has not been given sufficient attention in the academic field. In general, the role of the Ministry of Interior, including public administration, is to somehow establish this topic in the academic field. So while we would like to increase involvement, the response has been quite poor, we can even say that there is no interest whatsoever.

● **Mária Čierna:**

This question has given me a very interesting idea, namely to intensify the cooperation with the Institute of Prognoses of the Slovak Academy of Science. What we do have at this moment is a demographic prognosis indicating an insufficient labour force after 2015. Before 2010, we do not predict an acute crisis nor an insufficient labour force, so in fact this issue has been postponed for the following 5–7 years, however, we have to be much more prepared. Upon the request of the Commission on European Integration we delivered to Parliament a report on the state of regulated migration and about professions in shortage. The Ministry of Labour has processed this survey. However, there is no long-term prognosis for the demand in terms of accepting migrants. This

means that the number of migrants to be accepted by the Slovak Republic has not yet been, from the prognostic point of view, specified. In late 2007, the European Integration Fund was launched, and the first programmes in Slovakia will be implemented in 2008. This fund also has available financial resources for scientific and research projects. But I am convinced that the European Commission does have a long-term prognosis regarding the demand for accepting migrants into EU member states. In Brussels, there is an expert group called “the national contact point on integration” coordinated by the European Commission’s Committee for Migration and Asylum, which intensively works on these issues and its future prognosis. Many countries, in particular the older, more experienced ones in the field of migration, have a clear position on this problem and they also have those prognoses available.

● **Questioner 2:**

The question I am going to ask is broad. We are talking about these problems on an official level. Unofficially, there are two separate systems, which were not mentioned by any of the speakers. I am talking about employing the migrants in the system of “black-work”, and, in this respect, we cannot talk about any integration whatsoever, we cannot even talk about chances for integration. My second question relates to the employment of certain ethnic groups in the system of almost semi-slave work. The fact is that not only our people are exploited elsewhere in developed countries: we do the very same thing to our migrants from other countries—and with regards to this it is impossible to even dream of integration. On the aforementioned official level we have a certain vision or idea. I am not talking about a policy, but about a vision of what are we going to do with our migrants? What is our goal? Do we want to have Slovak Afghans of the second or third generation here? Or do we want to turn Afghans to Slovaks? Or do we want them to remain Afghans even in the second, third or even fourth generation and the only thing we would want from them is to respect our laws?

● **Jakub Wiśniewski:**

I agree with you that the problem is complicated, and as far as illegal immigrants in Poland are concerned, there are two aspects of the phenomenon. The first is organised crime. We have people who come to Poland and are forced to be prostitutes, and we have human traffic. The problem is dealt with on a legal level, organised crime is fought within the means of the Polish state. But there is also another aspect which has to do with the state of Polish economy. The tax deduction is so big that employers are not willing to employ immigrant workers through legal means. And this problem is improving. The procedures

of acquiring visas for workers from Ukraine have been eased these days, for example the fees have been lowered from the astronomical level of 700 zloty to the minimum wage, which is 100 zloty. The problem has to do more with our labour law, with how the economy functions in general. In order to make a point about it, let me tell you a short story as an example. On the 20th of April 1980 Fidel Castro declared that anyone who does not want to live in the socialist paradise of Cuba, was free to go to the United States. In the period of five months 125 000 people left Cuba on self-made boats. As a consequence, the local labour market in Southern Florida expanded. And believe it or not, the unemployment rate barely moved. The reason for this was that the local labour conditions, the local economy and the law were totally flexible, and the conditions were favourable. So the success of these immigrants depended on the state of economy. I know that to a certain extent it is a simplification of the problems of immigrants. But give these people a job and you have guaranteed the half of the success. This is my conclusion.

● **Tomáš Urubek:**

I would like to get back to the original question, as this issue is causing us one of the worst headaches at the moment. The black system, or trafficking aimed at forced labour or the client system is a partial failure of one of the state's functions. The government has declared, and repeatedly supported its position, that migration in the Czech Republic, as well as in the other four Visegrad countries, is regulated by the state. However, this function to regulate migration has been taken over from us by somebody else—namely the semi-mafia structures exporting humans for obvious purposes. It is not possible to immediately eliminate this system. The question at this moment is: can we as the ministry or the state offer the migrants the same service so they do not have to use the services of the so-called client system? Can we prevent them getting involved with the mafia structure? Can we regulate migration? We have been operating a range of pilot projects in the Ukraine and Mongolia, where the NGOs try to find a way to regulate migration and to mediate jobs in a legal way—to form some competition to this client system. But I am not at all convinced that, if we meet next year, I could tell you that we were 100 % successful. This is a fight that will last a rather long time. There is a lot of money involved, it is a big business. This is not a story about asylum seekers, this is about big money, and a part of the economic success of the world is rooted in this phenomenon.

● **Endre Sik:**

This is a complete misunderstanding of the migration problem. The Hungarian employers are happy to exploit the Hungarian workers, because

they are capitalists. If there is a problem, it is the high tax and the high public salary level, which cannot be solved. And I think the migrants only suffer slightly more because they are more vulnerable. But believe me, romas and poor, defenceless Hungarians in the countryside suffer as much as migrants from this exploitation. On the other hand, I do not believe in any mafia of this sort. There is only one very lucrative business, which is trafficking prostitutes, trafficking human beings. That is really an organised crime, a security problem, and not a migration problem. It should be dealt with by the police force and the border guards, but not particularly focusing on the migration issue, because that would mislead the whole discussion and discourse in the society on migration.

● **Michal Vašečka:**

We just had some input, which I could evaluate, from the paradigmatic point of view, as one copying the theory of dual systems, or slightly in a neo-Marxist tradition, which has given us a completely new view of migration. It is interesting that we all have successfully avoided the question as to what do we actually want to achieve with the migrants, because this is the least pleasant question as to the objectives of migration policies. But I am afraid we won't get to that question today.

● **Questioner 3:**

My name is Zsolt Gál and I am from the department of Political Science of Comenius University. I have one comment and then one question. I want to defend the Slovak asylum policy, because I think this was a not very fair attack on it. We have to put it in a broader picture. As it was presented here, we are very bad and we refuse 99.9 percent of the people, which is not true. What usually happens in Slovakia, and I think in all the Visegrad countries is, that illegal migrants come and cross the border, they are caught by the guards in the territory of the Slovak Republic, and they immediately ask for political asylum. All of them. Regardless if they are political refugees or economic migrants. Then they are taken to an asylum camp, and what happened in 2004 was that over 95 percent of them left the country before finishing the asylum procedure. So it was impossible to give them asylum in Slovakia because they went on to Austria or Germany and asked for asylum again. In 2006 and 2007 the numbers decreased rapidly, because the European Union's new system was introduced, which means that the border guards and the authorities in our country are taking fingerprints from the migrants and they are comparing them, so there is one common European database, and the migrants cannot escape from a Slovak camp and ask asylum again in Austria. I think we have to see the process in this context, and it is not fair to criticise the Slovak asylum law.

I want to ask all the participants from the Visegrad countries, how many asylum applicants their country can absorb politically, economically and by the means of the public opinion. I am asking this because I see huge problems in Western Europe with asylum. The combination of mass refugee migration and very developed welfare states led to a situation that many of these migrants are unemployed, and there is a high criminality within these groups. And it is not insignificant.

● **Michal Vašečka:**

You have added a new dimension to this issue. I would like to say something concerning those numbers. This is not the case of being sadomasochistic or flogging ourselves, but granting asylums in our country is still very poor. The life stories of refugees are really very painful. Many families from Chechnya were refused asylum just because they were from the Russian Federation, and then, after continuing to the other side to Austria, their stories became so powerful that a high number of them were granted asylums in a relatively short time. I myself remember well a story from my practice: the Migration Office refused asylum to a communist family from Afghanistan. The official resolution said that the Republic of Afghanistan observes all rights and has a democratic constitution. Just to remind you, this happened during the times when the Taliban cleared Kabul. Those people were the most typical textbook-like examples of refugees, but despite that, at that time, they didn't have a chance.

● **Mária Čierna:**

I agree with both of the previous speakers—i.e., with the young man from the audience as well—who completed my paper with information, that in fact, a rather large part of asylum seekers, in particular in 2004, continued to migrate and did not stay in the camps until receiving the resolution. This was also due to the fact that the asylum process took extremely long. Mr. Vašečka mentioned the story of a family from Chechnya, let me now share my most powerful story with you. I am writing a book of memories from asylum camps. Also during the period of the Taliban, I met a young girl who wanted to study medicine in our country. The husband of her mother was shot in front of her eyes, and her 13-year old brother was forced to join the army. These two women—mother and daughter—had waited for almost two years for an asylum, which was ultimately refused. The girl could, after that time, speak good Slovak and also English. They contacted the Afghans in neighbouring Austria, and at night they escaped from the refugee camp in Gabčíkovo. According to the information we received, they were granted asylum quite soon. I would say that there is

a piece of truth on both sides. Yes, many migrants continue to transit, and many of them were only economic migrants, in particular those from Pakistan, India, China and Bangladesh. And paradoxically, the opening of the borders and measures to regulate economic migration should serve to suppress illegal migration, and to decrease the number of asylum seekers misusing the asylum procedure in support of those asylum seekers who really want to live and work in our country,

● **Tomáš Urubek:**

This explanation was very precise. I would not want to find myself in a situation where we would consider the Austrian asylum system to be the European system. The Austrian asylum system is so specific that it differs, in all its specifics, from any other European asylum system. We are lucky enough to know that system. The Austrian asylum system and the way it functions is an exception within Europe. Even the Scandinavian asylum systems are not as benevolent as the Austrian one. It would require a thorough review to understand the role of the Austrian senate of appeal and the judiciary system. I would not want Slovakia to be subject to the criticism that some of the asylum seekers refused in Slovakia received asylum in Austria. That does not mean that Slovakia made a mistake. I don't want to misuse the stories. They were really very strong. But it is not an argument. Slovakia, by joining the European Union, fulfilled certain requirements, also in the area of asylum procedure. There is a judiciary system allowing appeals against the resolution of the Migration Office, just like in any other country. And this appeals system (to appeal against the resolution of the Ministry of Interior) should be used. And as for the issue of the absorption capacity: I think the absorption capacity of the Czech Republic is endless.

● **Jakub Wiśniewski:**

I cannot answer this question, because it depends on many things. For example if a person from Belarus, who is fighting for democracy, crosses the border and integrates easily to the Polish society, the extent to which he is accepted by native people will be much bigger. The objective numbers of people Poland can accept are not very high. It is related to the existing problems like the high rate of unemployment in Poland and the rapid pangs of economic restructuring. But there is another factor: the spirit of hospitality. And I am not exaggerating. People in Poland react very spontaneously and emotionally to personal tragedies, it is probably the good heritage of something we experienced during the communist era, especially in the early 80's, during the state of emergency we were thankful for the help we have got from the United States

and from Western Europe. That is why people often react very generously by giving lots of money on charity or giving shelter. Strangely enough, there is not a lot of racism in the Polish media debate about immigrants, contrary to the cases of Western Europe or the Western world in general. The other day I have read an interesting article about the situation in Australia, the country which receives a lot of humanitarian immigrants every year. An Afghan immigrant waited seven years for receiving his humanitarian visa in a closed refugee camp. And if you compare this personal tragedy with the lofty ideas expressed by the government, you find out that those are empty words. I do not want to criticise them, I just want to show that sometimes the catching up countries like Poland and Slovakia can be more generous than the wealthy Western democracies.

● **Michal Vašečka:**

With these beautiful words of our colleague we can finish our session: there is hope for the future. The feeling of solidarity of the people in the four Visegrad countries, in relation to those who have arrived and will continue to arrive to our countries, is rather strong.

Thank you for you attention.

VYDALA
NADÁCIA PALISÁDY-VÉDCÖLÖP
S FINANČNOU PODPOROU
INTERNATIONAL VISEGRAD FUND

Zodpovedná redaktorka: Katarína Juhászová
Preklad: Zora Ličková, Zsuzsanna Kozsár, Katarína Juhászová
Lektorovali: Krisztina Kós, Péter Krasztev, Galina Sándorová
Výtvarný a technický redaktor: Gábor Gyenes
Korigovala: Magda Karaffová
Texty tejto publikácie spolu s prepismi ďalších 5 diskusných večerov
nájdete na webovej stránke www.holnap.sk

KIADJA A
PALISÁDY-VÉDCÖLÖP ALAPÍTVÁNY A
NEMZETKÖZI
VISEGRÁDI ALAP
ANYAGI TÁMOGATÁSÁVAL

Felelős szerkesztő: Juhász Katalin
Fordították: Zora Ličková, Kozsár Zsuzsanna, Juhász Katalin
Lektorálták: Kós Krisztina, Krasztev Péter, Sándor Galina
Borítóterv és tipográfia: Gyenes Gábor
Korrekter: Karaffa Magda

A kiadvány szövegei, valamint 5 további találkozó szerkesztett átiratai
megtalálhatóak a www.holnap.sk internetes honlapon.

PUBLISHED BY
PALISÁDY-VÉDCÖLÖP FOUNDATION
WITH THE FINANCIAL SUPPORT OF THE
INTERNATIONAL VISEGRAD FUND

Responsible editor: Katalin Juhász
Translation: Zora Ličková, Zsuzsanna Kozsár, Katalin Juhász
Publisher's readers: Krisztina Kós, Péter Krasztev, Galina Sándor
Corrector: Péter Krasztev, Katalin Juhász
Cover design and typographical preparation: Gábor Gyenes

The texts of this publication with 5 more edited discussion papers are
available on the website www.holnap.sk

Visegrad Fund

